زەردەشت هیوای ڕزگاری

خەونەکەی دەغدۆ*

"– ئای! چ خەونێکی ترسناک و ناخۆشم بیبنی. پووروشاسپ* یارمەتیم بدە."
"– چییە دەغدۆ؟ بۆچی ڕەنگت هەڵبزرکاوە و شڵەژاویت؟ بۆچی هەڵدەلەرزیت؟ چی ڕوویداوە وادەترسیت؟"
"– خەونێکی ترسناکم دی... ترسناک!."
"– ببێژە خەونەکەت چی بوو، چ خەونێکە ئاوا پێی پەشۆکاویت و ئارامی لەبەر هەڵگرتوویت؟"
"– لە خەومدا هەورێکی کوڵکن و ڕەش بەری ئاسمانی گرتبوو. ڕۆژی ڕۆشنی کردبووە ئەنگوستەچاو و چاو چاوی نەدەدی. لەو دیمەنە سامناکە لەشم دەلەرزی و زمانم گۆی نەدەکرد. لە پڕ، لە ناکاو، لە نێوان

هەورەبرووسکە و هەورەکەوە، لە بەری بەفر و باران و تەرزە، جۆرە گیانلەبەرانێکی ترسناک دەبارین و دەکەوتنە سەر زەوی وەکوو: شێر، گورگ و کەمتیار. هەر یەکەیان بە لاشە زل و ترسناک بوون. لە لایەکەوە پڵنگێکی ددانتیژ و دڕ، وە لە لایەکی دی نەهەنگێکی ئاوی، وە لە دوورەوە ئەژدیهایەک. بەبر و یووز و جانەوەری جۆراجۆر، هەموویان ددان و چنگیان تیژ بوو. مرۆڤ زراوی لێیان دەچوو..."

"– لە ناو هەموویاندا یەکێکیان شاڵاوی بۆ هێنام و بە نینۆکە تیژەکانی چنگی لێگرتم و سکمی هەڵدڕی و منداڵەکەمی دەرهێنا و دەیویست بیخوات و نەیدەتوانی. هەر لەو کاتەدا منداڵەکەم هاتە زمان و ڕووی تێکردم و گوتی دایکە هیچ ترست نەبێت و هیچ دڵنیگەران مەبە، ئەم دڕندانە هیچ گەزەند و زیانێک بە من ناگەێنن، خودای مەزن و شکۆدار ئاگادار و یاوەری* منە. هێڤی و بڕوات بە خواوەند هەبێت..."

"– بە بیستنی ئەم قسانە لە کۆرپەکەم، کە جانەوەران بەو زیان ناگەێنن، کەمێک هێوەر بوومەوە. پاشان لە ئاسمانەوە چیایەکی بەرز بەرەو ڕووم هات و تیری تیشکی ڕۆژ هەورەکەی ڕەواندەوە. کێوەکە هاتە نزیکی من لە داوێنییەوە لاوێکی جوانچاک و کەڵەگەت هاتە دەرەوە کە لە جوانیدا شانی لە شانی مانگی چواردە و فەڕی جەمشیدی* ئەدا، شاخێکی بەدەستەوە بوو لە شاخی گا دەچوو. ڕۆشن و پڕشنگدار تیشکی دەهاویشت. بە دەستەکەی تریەوە نامەیەکی سپەند* و پیرۆز. نامەکەی بۆ جانەوەرانی دڕندە و ترسناک هاویشت، هەر یەکەیان بە لایەکدا هەڵاتن و نەمان، تەنها سیانیان نەبێت ئەوانیش گورگ و پڵنگ و شێر بوون. لاوەکە شاخە تیشکدارەکەی گرتە ئەوانیش و هەرسێکیان سووتان. پاشان لاوەکە لێم نزیک بووەوە و کۆرپەکەمی لە سەر زەوی هەڵگرتەوە و خستییەوە ناو سکم، فوویەکی لێ کرد و زامی سکم سارێژ و جێ چنگە تیژەکانیان چێ بووە و پێ گوتم: لە هیچ مەترسە خەم مەخۆ دڵت بە کۆرپەکەت شاد دەبێت، پەروەردەگار خۆی ئاگاداری دەبێت... ئەم منداڵەی تۆ پەیامی خودای بۆ مرۆڤایەتی پێ دەبێت و هەموو جیهان چاوەڕوانی ئەو دەکات. بە وتنی ئەم مژدە و مزگێنیانە، لاوەکەش لە پێش چاوم ون بوو و منیش لە خەو ڕاپەڕیم. پوورشاسپ دەترسم، خواوەند بریکارمان بێت."

کاتێ کە خێزانی پوورشاسپ ئەم خەونەی بینیبوو، دووگیان و سکی پێنج مانگان بوو. پوورشاسپ زۆر ژیرانە ئەو ترس و لەرزەی لە دڵ و گیانی دەرکرد و هێمنی کردەوە و پێی گوت: "بە ڕاستی دایکێکی بەختیار و شاد دەبی، خەمت نەبێت بەیانی زوو دەچین بۆ لای پیری ئەختەرناس* کە ئەو خەونەمان بۆ لێک بداتەوە..."

* * *

"– ئەی پیری ئەختەرناس یارمەتیمان بدە، خێزانم دوێنێ شەو خەونێکی بەسام و سەرسوڕهێنەری دیوە، لەو کاتەوە خەم دایگرتووە و منیش زۆر دەترسم."

"– پیری ئەختەرناس و فەرزانە* بە دەغدۆی گوت: ئەی هاوسێی داوێن پاک و بەڕێزی من، کە هەمیشە ناوی چاکەت لە سەر زاری خەڵکە، خەونەکەتم بۆ بگێڕەوە تا بزانم چیت دیوە."

دەغدۆ دەستی کرد بە گێڕانەوەی خەوەکەی. پیری زانای ئەستێرەناس بە وردی گوێی بۆ بەسەرهاتی خەونەکەی دەغدۆ شل کردبوو... کاتێ دەغدۆ لە گێڕانەوەی خەونەکەی بووەوە پیری زانا سەری هەڵبڕی و گوتی: " بەڕێزان ئەی پوورشاسپ وئەی دەغدۆ، هاوسێیانی هێژا و خۆشەویستم، مزگێنیم بدەنێ، کە لە لایەن ئەستێرەکانەوە مژدەیەکی خۆش بەڕێیوەیە. ناوتان دەکەوێتە گشت گوند و شارێک و بەختێکی گەورە ڕووتان تێ دەکات. ئەی دەغدۆ ئەو منداڵەی تۆ، کام و ئاوات و ئارەزووتان دێنێتە دی و ناوی دەگەیەتە ئەستێرەکان و وەکوو خۆر لە جیهاندا دەدرەوشێتەوە و ناودار دەبێت. هەستن بڕۆنەوە و دوای چوار ڕۆژی دیکە وەرنەوە کنم."

* * *

"– سەردانتان بۆماڵەکەم پیرۆزە، فرە شاد و بەختیارم بە هاتنتان. جاوەڕوانتان بووم، فەرموون دانیشن جوان گوێ بدەنە قسەکانم: بە سەر بوونی ئەم منالە تا ئەمڕۆ پەنج مانگ و بیست و سێ ڕۆژ تێپەڕی کردووە. لە ئەستێرە و نیشانەکانی ئەو خەونە دەبینم کە ئەم منداڵەی ئێوە شیرینترین ئەرمەغانی* پێ دەبێت بۆ مرۆڤایەتی و دەبێتە ڕابەر و گەورە و ئەفسەری* هەموو لایەک، ناوی پیرۆزی زەردەشت* دەبێت. ڕۆژی لەدایکبوونی خۆردادڕۆژ* لە مانگی فەروەردین* یەکەم مانگی بەهار دەبێت. لە کاتی لەدایکبوونیدا خەندە لە سەر لێو و پێکەنین لە ڕوویدا دیار دەبێت، کە نیشانەی شکۆمەندی و پایەبەرزی و پیرۆزییە. تەواوی جیهان شادتر و ڕۆشنتر دەبێت. پاکان و خاسان بەم ڕۆژە پیرۆزە، بەزم و ئاهەنگ دەگێڕن و دەیکەن بە جەژن و ساڵانە یادی پیرۆزی دەکەنەوە. زارۆکەکەی ئێوە نەیار و دوژمنانی زۆری دەبێت..."

"– ئەو دوژمنانە هەموو تێکۆشانیان بۆ خامۆشکردنی ئەو چرا ڕۆشنە پڕ لە زانستییە کە لە بیر و رامانی ئەودا ڕەچاو دەکرێ، بەڵام دژایەتی و پیلانی چەوتی ئەوان لە ئەنجامدا هەمووی شکست دەخوات و پووچەڵ دەمێنێتەوێ. تیشکی چرای داگیرساوی ڕۆڵەکەی ئێوەش هەردەم گەشتر و ڕۆشنتر دەبێت و سەرئەنجام هەر بیر و رامانەی ئەو دەبێتە هەتاوی هەمیشە جاویدانی* تیشکهاوێژ.."

"ئەو شاخە زێرینەش کە بە دەست لاوەکەوە بوو، ئەوە نیشانەی هێز و توانای داداری* مەزن بووە کە مرۆڤ لە هەموو خراپەکار و بەدکردار و ناڕێکێک دوور دەخاتەوە. هەروەها ئەو شاخە زێڕینە نیشانەی پەیامێکە کە لە دادارەوە پێی دەدرێت. ئەم منداڵەی دەبێتە خاوەنی ئەو فەرە یەزدانیەی کە ئەو لاوە جوانچاکە، جانەوەرە درندەکان پێی سووتاند. هەروەها ئەم زارۆکەی تۆ نامەی پیرۆزی خواوەند بڵاو دەکاتەوە و تۆوی* ڕاستی و دروستی لە هەموو کووچە و کۆڵان و کەلەبەرێکی ئەم جیهانەدا دەچێنێت. بە بوونی ئەم منداڵەی ئێوە، هەموو دڵڕەش و بەدکار و بەدرەفتارێ دەپۆشۆکێ و جێگایان پێ لەق دەبێت و ناوی منداڵەکە ئێوە بۆ هەمیشە بە نەمری لە جیهاندا دەمێنێتەوە. ئەو سێ گیانلەبەرە دڕندەیەی تریش کە لاوەکە بە شاخە زێڕینەکە سووتاندنی، سێ دوژمنی گەورەی ڕۆڵەکەی تۆ دەبن، کە لە زیانبەخشترین کەسانی ئەم سەردەم و ڕۆژگارەن. بە هەموو جۆرە هەوڵ و کۆششێک، پیلان دادەنین بۆ لەناوبردنی، بەڵام هەر جارە بە جۆرێک شکست دێنن. ئەو منداڵەی تۆ دەبێتە پەیامبەری ڕاستی و ڕێگەی ڕاست نیشانی گەلان دەدات. بەدئەندێشانی بەدکردار بیروڕا و بەرژەوەندییان لەتەک ئەودا ناگۆنجێت. بە پیلانی ڕەشیان و ڕەشبینی دڵی خۆیان، دژایەتیی ڕاستی دەکەن و لە ئاکامدا مەرامی پیس و بۆگەنیان پووچەڵ دەمێنێت، هەروەک تاریکایی هەموو جیهان ناتوانێت ڕووناکی و ورشەی مۆمێک بشارێتەوە، ئاوا ئەوانیش ناتوانن فوو لە تریفەی مۆمێک بکەن و بێ ئومێد و ئاوات لە تاریکیی دڵی خۆیاندا وێڵ و سەرگەردان دێن و دەچن و بە ڕەنجەڕۆیی سەر دەنێتەوە و ئەم جیهانە پان و بەرینەش بە ئاترەخشی* رامانی ڕۆڵەکەی ئێوە سەر تا پا ڕووناک دەبێتەوە و ڕاستی و دروستی پەل دەهاوێتە هەموو پەنا و پاسارێک، بە شێوەیەک کە مرۆڤایەتی و جیهان بە خۆیانەوە نەیاندیبێت. ژیانی جاویدان و ڕاستی و سەرفەرازیی بۆ ئەوانە دەبێت کە هاوشانی ڕۆڵەی ئێوە تێدەکۆشن بۆ نەهێشتنی زۆرداران و جادووگەران. بریا من هێندە بەختەوەر دەبووم تا ئەو کاتە بژیامایە و سەرکەوتنی ئەندێشە و رامانی ڕۆشن و پاکی ئەوم بە چاوەکانی خۆم بدیایە و گیانم لە ڕێگا و پێناویدا بەخت بکردایە.."

* * *

زستان* کۆڵ و باری پێچایەوە و سەرپۆشی سپیی سەر چیاکانی زاگرۆسی لەگەڵ خۆی برد. سەرما و زوقم و تۆف بەستەڵەکیش بنە و بارگەیان بۆ ساڵێکی تر هەڵگرت. وەرزی وەهار دەستی پێ کرد. هەتاو دەستی گەرم و پرچی زێڕینی بە سەر شاخ و دۆڵ و دەشت و نشێوی هێنا. باران باری. گوڵ و گیا و سەوزەڵانی جوانترین بەرگی هەمە جۆرەیان کردە بەر زێدی میدیا و بە هەزاران جۆر باڵندە وەک کەو و کۆتر و قومری غەزەڵخوانی ئەو دیمەنانە بوون و چەرخی ژیان بە بار دەبوو بۆ لەدایکبوونێکی نوێ. شەشەم ڕۆژی بەهار لە ساڵی نوێ، ئەو منداڵە چاوی پڕتیشکی هەڵهێنا و بە جیهان شاد بوو.

* * *

ڕووداوەکان وەک ئەو پێشبینییەی کە پیری ئەختەرناس و فەرزانە کردبووی، وەک یەک دەرچووبوون و هاتبوونە دی. لەدایکبوونی زەردەشت لە هەموو گوند و ئاوایی و ناوچە و باژێڕێک دەنگی دابووە و پیاوچاکان بە یەک دڵ و بە یەک گیان هۆگر و پارێزگری ئەو منداڵە بوون. ناپاکان و جادووگەرانیش بە دوای هەل و دەرفەتێکدا دەگەڕان بۆ لەناوبردنی ئەو کوڕپە.

لەو ڕۆژگارانەدا، ستەم و بێدادی هەموو نیشتمانی ئاریی* گرتبوو. لە هەموو شار و جێگایەکدا جادووگەرانێکی فرە هەبوون کە بە جۆری فێڵ و تەڵەکە، خۆیان سەپاندبوو بە سەر گیان و مێشکی هەژاراندا و ئەیان چەوساندنەوە و نانی دەمی خۆیان و ماڵ و منداڵیان لێ ئەستاندن. خۆ نەزانی، خۆویستی، ڕەشبینی، فریوکاری، درۆزنی، نادروستی، بەدکاری و ستەمکاری سواری شانی هەموو خێڵ و تیرە و بەرەیەک ببوو. بە شێوەیەک کە جادووگەران و دەستەڵاتدارانی خاوەن زێڕ و دارایی دەیانتوانی هەزاران ژن و پیاو بکەنە بەندە و کۆیلەی خۆیان و بە ئارەزووی خۆیان بیانڕتێنەوە و فەرمانی مەرگ و زیندەگیشان هەر بە دەست خۆیان بێت. ئەمانە بۆ گەل بێجگە لە گێلی و نەزانی و گومڕێی و خەم و خەفەت و شیوەن و سیابەختی هیچ شتێکی تریان نەدەویست. ئەمانە خەڵکیان ئاوا دەترساند کە گوایە ئەوان خاوەنی هێز و دەستەڵاتێکی زۆرتر و تایبەتین، بۆیە لە جیهانێکی نادیارەوە پێیان ڕاسپێراوە و پەیوەندییان لەتەک خواکانی جۆراجۆری باوی ئەو سەردەمە وەک ڕۆژ و برووسکە و زەروان* ... هەیە. ئەمانە چەشنێک درۆ و دەلەسەی خۆیان لە مێشکەکان چەپاندبوو کە گوایە توانای کردنەوەی هەموو گرێ و گیر و گرفتەکانی ژیانیان هەیە و بێ ئەمان خواداکان فەرمانی چاکبوونەوەی نەخۆش و شادی و بەختیاریی مرۆڤ دەرناکات. زۆربەی زۆری ئەم زۆردار و خوێنمژانە لەو

کەسانە پێک هاتبوون کە مامۆستا یان ئایینزان و ڕابەری دینی ڕۆژپەرستی بوون و بە کەرپان* ناویان دەرکردبوو. کەسانی نەزان و فریوخواردوو کە ترسی خواکان و ژەهری بیر و باوەڕی ڕۆژانەی کەرپانەکان لە دڵیاندا بوو، بۆ هەر کار و پرسیار و ڕاوێژێک، دەچوونە لای جادووگەران و داوای یارمەتییان لێ دەکردن. جادووگەران لە گێژی و نەزانیی مەردوم* کە لە هەموو جێگایەکدا پەرەیان پێدابوو، سوودیان وەردەگرت. ئەوانە کە خۆیان بە نوێنەری خوداکان دەناساند، خەڵکیان دەخستە ناو تۆڕی فریوی خۆیان و لە گێژاوی بێ کۆتایی نەزانی و ترسدا دەیانتۆقاندن و ڕێگەی شاش و چەوتیان بۆ دەستنیشان دەکردن. بە کردنی هێندێ کاری پڕوپووچ و گوتنی هێندێ قسەی بێ سەر و شوێن، یان بە نواندنی هێندێ ڕەفتاری فڕوفێڵاوی، بێری ڕەنجییان، بە خواستی خۆیان لێ دەستاندن. ئەم کۆمەڵە دەستبڕ و ساختەچییە، ژیانێکی پڕ لە یاسوودەیی و ئاسایشتێکی پڕڕەنگ و خۆشیان لە سایەی نەزانی ئەواندا دەبردە سەر. بە درێژایی ساڵ ئەمانە مێردەزمەی کۆڵی هەژاران و لانەوازان بوون.

لە هەمبەر کەرپانەکان و دەسەڵاتدارانی ستەمکار، هێزێکی دیکە هەبوو. کۆمەڵێک مرۆڤی زانا و دڵسۆز و خاوەن بیر هەبوون کە بەرامبەری هێزی جادوو و جەنگ خەڵکیان هان دەدا و پێیان ڕادەگەیاندن کە ئەمانە چەواشەکار و چەوسێنەرن و هیچ فڕێکیان بە جیهانی نادیار و ناپەیداوە نییە. و ناشتوانن بە ناوی هیچ خودایەک قسە بکەن، بێجگە لە فریوودان و خاپاندن نەبێت، هیچی تریان لە باردا نییە. ئەو شتانەی کە لە ناو کۆمەڵدا بڵاوی دەکەنەوە، بەس بۆ بەرژەوەندی و پارێزگاریی تەختی فەرمانڕەوایی و حەسانەوەی خۆیاندایە.

هۆی سەرەکی کە جادووگەران، کۆمەڵانیان هاندەدا کە ڕوو لە خەم و شین و تاریکی بکەن ئەوە بوو کە تەنیا پێویستییەکانی سامان و دەسەڵاتیان بەجێ بهێنن. کەرپانەکان ئارمانجیان ئەوە بوو کە هەر چی نەزانی و خەم و خەفەت زۆرتر بێت، کاری ئەوان گەشاوە و پڕ دەرامەدتر دەبێت. جادووگەران لەتەک چینی زانا و ڕووناکبیر دەجەنگیان. لە هەر جێگایەک دانایەکیان وەگیر کەوتایە بە هەموو توانایەکیانەوە هەوڵی لەناوبردن یاخۆ هەڕەشەی مەرگیان بۆ دەمکوت کردنیان دەکرد. چونکە لە بەرابەری هزر و ئەندێشەی بەرز و ڕۆشنیان، توانای ڕاوەستان و مانەوەیان نەبوو. بۆیە ستەمکاران لە یەک ڕێگا و یەک شێوە زۆرتر بۆ دژایەتیی هێزی ڕووناکبیر ئا شنا نەبوون، ئەویش کوشتن و بەس کوشتن.

لەم بارودۆخەدا کە جەنگ لە نێوانی بەرەی ڕووناکی و تاریکی، دانایی و نادانی، زانست و جادووگەری بەو پەری خۆی گەیشتبوو. ئەستێرەناسی بەناوبانگ پێشبینیی لەدایکبوونی جیهانسازێکی مەزنی کردبوو، بۆیە کەرپانەکان ترسیان لێ نیشتبوو. باسی ئەو زارۆکە ساوایە پێش لەدایکبوونی دەماودەم باس کرابوو. جادووگەران بە لەدایکبوونی ئەو زۆر سەخت ترس و پەستیدا بوون. خەم و پەژارە و نیگەرانی دڵیانی گوشی بوو. مەترسیی ئەوەیان لێهاتبوو کە نەوەک بەم زایینە پیرۆزە، ئەو ژیانە بێ ماندووبوونەیان لە دەست بچێت و خەڵک لێیان ڕاست بێتەوە و بازاری گەرمی دەستبڕین و فرتوفێڵیان سارد ببێتەوە و خەڵکیان لێ پەڕەوازە ببن. خەم و پەژارە و نیگەرانی بەری دڵی گرتبوون. بۆیە جادووگەران بە پیشەی خۆیان، کۆششی پیلانی کوشتنی ئەو مناڵەیان کێشابوو، بەڵام دایک و باوک و کەسوکار و دۆست و زانایان، وریا و هۆشیار، بێ وچان ئاگادار و چاوەدێریی منداڵەکەیان گرتبووە ئەستۆ و بە دڵ و گیانیان دەیانپاراست و پیلانی نەیارانیان پووچەڵ دەکردەوە.

زەردەشت لە ناو ستەم و زۆرداریی ئەو چەرخە گەورە دەبوو و پێدەگەیشت. هەر لە سەرەتای منداڵییەوە کردار و ڕەفتاری جوان و سەرسوڕهێنەری، جیاوازی لە مناڵەکانی تری کردبوو. لەتەک زارۆکانی هاوتەمەنی خۆیدا، ژیرانە هەڵسوکەوتی دەکرد. لە ئاخاوتندا فرە ئارام و لەسەر خۆ بوو. دڵپاک و ڕەوشت بەرز بوو. لە پرسیار و وەڵامیدا گەورەیی و ڕابەری دەبینرا. قسەی خۆش و پڕواتە و بە چێژ بوو. لە ناو کۆڕ و کۆمەڵدا قسە لە ڕوو بوو. هەر چییەکی بە دڵ لە فرت و فێڵ و تەڵەکەوازی دژی رادەوەستا. لە رامان و خێرەتی* دووربینی و

فەرزانەیی دەبینرا. وازییان بە هۆش و هەستی خەڵک بکردبایە ئەمیش لەوێ بوو و دژایەتی دەکردن. هێندێک بویەری* سەیر روویدا. دوای ئەم ڕووداوانە بەناوبانگی و دانایی و خێرەت و هۆش و قسەخۆشیی زەردەشتی پچووک دەم بە دەم بڵاوتر دەبووەوە. لەو سەردەمەدا وا باو بوو کە کۆڕ و دانیشتنی جۆراجۆر ساز دەکرا. جادووگەران هونەر و نمایشتی خۆیان دەنواند و بە ناوی خواکانەوە بیر و هەست و هۆشیان لە مێشکی کۆمەڵ دەسەند و توانیبوویان هەموو توێژەکانی کۆمەڵگا بخاپێنن و بە ئارەزووی دڵی خۆیان فەرمانیان بە سەردا بەش بکەن.

ڕۆژێکیان سەرۆکی جادووگەران، کێ هونەری لە هەمووان زیاتر بوو، کەلوپەلی جادووگەرییەکەی خستە سەر شانۆی نمایشت و دەستی کرد بە وتنی وڕینە* و وتەی حەلەق و مەلەق و ڕەفتاری فریوکارانە، ئامادەی نواندنی هونەری خۆی بوو. سەرنجی خەڵکی بە تەواوی ڕاکێشا بوو، بەڵام هێشتا تاوێکی پێ نەچوو کە منداڵێکی بە تەمەن پچووک و بە ڕەوشت گەورە لە ناو کۆڕی بینەراندا هەستایە سەر پێی گوتی: "- ئەی سەرۆکی جادووگەران، ئەی فریووکاری قەشە، تا کەی بە ڕێگای شاش و ناڕاست دەڕۆی و خەڵک دەترسێنیت؟ جادووگەری پیشەی مرۆڤی تەمەڵ و تەوەزنە و کردارێکی پڕ فرت و فێڵە. جادووگەری تۆوی نەگبەتی و هەژاری و گومڕێی دەچێنێ. لە کەلی سەختی بێ بەزییتان بێنە خوارەوە و ڕێگای ڕاست بگرن. ڕێگای دروست و جوان تەنها ڕێگای ژیری و بیر و ڕاستییە. خواوەندی مەزن رامان و بیر و هۆشی بە ئێمە بەخشیوە کە دروست لە نادروست جیا بکەینەوە و بە ڕێگەی دروستدا بڕۆین و پشت بکەینە درۆ و فریو و خاپاندن. جادوو پیشەی درۆزنان و فریوکاران و ملهوڕانە. مرۆڤی ڕاست هەرگیز توخنی ئەم کارانە ناکەوێت. رامانێکی ڕووناک کە بنچینەکەی لە سەر ڕاستی دامەزرانبێت، هەرگیز بە دوای ئەم پیشە ناشیرین و بێهوودەیەدا ناکەوێت. ئەی جادووگەری گومڕا، ئەوە باش بزانە کە کرداری ناپەسەندی تۆ ناتوانێت من فریو بدات و بمترسێنێت. من فریوی تۆ ناخۆم و بە رامان و خێرەت، درۆ و فێڵ و کەڵەکەبازی تۆ و دەست و پێوەندەکەت ئاشکرا دەکەم. بەسە ئەم سفرە و خوانەت کۆ کەرەوە دەست لە خاپاندنی کۆمەڵان هەڵگرە. من باش دەزانم کە تۆ بە بوونی من قەڵس و تووڕە دەبیت و بۆ لەناوبردنی من هەمیشە لە هەول و کۆششدایت، بەڵام ئەوەش بزانە کە من بڕوام بە یەزدانی گەورە هەیە و هیچ لێت ناترسم، هەر وەکوو بینیت و گوێت لێ بوو، ئاوا هەمیشە دژی تۆم و فریو و درۆکانت ئاشکرا دەکەم.

هێشتا گوتەکانی زەردەشتی پچووک کۆتایی پێ نەهاتبوو کە جادووگەری فریوکار ڕەنگی زەرد هەڵگەڕا و لەرزی لێ نیشت و جادووگەرەکانی دی لە ترسان بار و بنەیان کۆ کردەو و لە بەرچاوی سەیر و سەرسووڕمانی خەڵک هەڵاتن. خەڵک واقیان وڕ مابوو. هەموو گیانیان ببوو بە چاو و گوێ. لە سەرێکەوێ دەترسان کە خواکان و جادووگەران لێیان بکەونە بە کین* و دەرد و نەداری و نەخۆشین دابارێین بە سەریاندا و لە سەرێکی تریشەوە گوتە پڕشکۆ و بەنرخەکانی زەردەشت کاری کردبووە سەر دل و گیانیان و لێی نەئەسڵەمێنەوە، چونکە تا ئەو کاتە ئاخافتنی پڕواتە و دلێرانەی ئاوا و ڕووبەڕووبوونەوەی ئاوا ڕاستەوخۆیان لە کەس نەدیبوو و نەبیستبوو. نەیاندبوو لە ڕووی جادووگەراندا کەسێ ڕابەرێ و ئەوانیش کەلوپەلیان کۆ کەنەوە و لەناو خەڵک هەڵبێن. بۆیە زەدەشت لە درێژەی قسەکانیدا خەڵکی هاندا کە بڕوا بە جادوو نەکەن و فریوی چەواشەکاران نەخۆن و پاشەڕەوی مێشک و هۆش و رامانی خۆیان ببن و سەر بۆ جادووگەران نەوی نەکەن. ڕێگای ڕاست و دروست بگرن و ملخوار و دەستواری کەس نەبن. بەری ڕەنج و ماندووبوونیان نەدەنە زۆردار و دروست و پێوندی جادووگەران.

زەردەشتی بچکۆلانە و بەتوانا و بەهۆش و خێرەت، بە هەڵسوکەوتی بەرز و بێوێنەی خۆی، باژێری شیزی* خستبووە ناو بیرکردنەوەیەکی قووڵ و فراوانەوە. بە ئاشکرا یارمەتیی هەژاران و ڕەش و ڕووتانی دەدا. نانی دەمی خۆی دەدا بە سواڵکەران و پیر و پەککەوتوان. دەستی پاک و پیرۆزی لە ژێر باڵی هەموو لێقەوماوێکەوە بوو.

زەردەشت هەرگیز سەری بۆ خوای جۆراجۆر دانەنەواندوە و خۆرپەرستیی نەکردووە. لە منداڵی تا تافی لاویەتی بژ پێچەوانەی خەڵک بڕوای بە خوایەکی تەنها هەبووە. یەکەمین مرۆڤی سەر ئەم گۆی زەویش بووە کە بڕوای تەواوی بە تاکە خوا هێناوە و توانیویەتی خۆی لە گومڕیان و فریودراوان جودا بکاتەوە و هەوڵ بۆ ئازادی و ڕزگاری مرۆڤ لە دەست جەور و ستەم و ستەمکاری بدات. زەردەشت کە دوور لە ترس و نەزانی کرداری ناشایستی وەک خوێنڕژتنی ئاژەڵ (قوربانی کردن)، ستایشتی زەردەشت زانستیانە بوو. ستایشتی ڕاستەقینە لە ئەنجامدانی کارەکانی چاک، پەسەند، پاک، باش، پەی بردن بە ڕاز و ڕووداوەکانی هەستی* و ناسینی نەهێنییەکانی گەردوون.

سەیر بوو، زەردەشت هێشتا لە سەرەتای لاویدا بوو کە ئەستێرەناس و زانایانی ئەو سەردەمە کە لە کار و رامان و بیری ڕۆشن و کووڵ و هەڵسوکەوتی بەرزی ئەو ئاگادار بوون و هەموویان بە دڵ تامەزرۆی دیداری ئەو بوون و تێدەکۆشان کە ئەو لاوە گەنجە ببینن و لە هۆشی مەزنی ئەو سوود و بەهرە وەربگرن و نهێنیی هەڵسوکەوتی بەرز و بڵندی ئەو بدۆزنەوە.

زەردەشت گەورە دەبوو و باڵای دەکرد و گەیشت بە تەمەنی گەنجی. هاوکات لەتەک پێگەیشتن و پێشچوونی تەمەنی، خێرەت و بیرکردنەوەی و بۆچوونەکانی گەورە و فراوانتر دەبوون. پتر و قووڵتر بیری لە ناسینی هەستی و نهێنییەکانی جیهان و ژیانی گەلان دەکرد. زەردەشت هەمیشە لێ رامان و بیرکردنەوەدا بوو و هەمیشە لە دانایان و تێگەیشتووانی شار سوودی وەردەگرت و هەوڵی دەدا کە لەتەکیاندا لەمەڕ مژاری جۆاوجۆر لێکۆڵینەوە و گفتوگۆ بکات. لە هەمان کاتیشدا لەتەک جادووگەران و خۆرپەرستان و مێهرپەرستان* بێ ترس وتووێژی دەکرد و لۆمەی باوەڕ و رامان و کردارەکانیانی دەکرد.

زەردەشت دەیویست هەموو نهێنییەکانی گێتی و هۆی چارەڕشیی کۆمەڵانی هەژار و لانەواز لە ناو کۆمەڵگا بدۆزێتەوە. بۆ ئەم مەبەستە نیازی بە شوێنێک هەبوو کە لەوێ ئارام و ئاسوودە و بێ ئەوەی شیرازەی بیرکردنەوەی بچرێت خەریکی بیرکردنەوە بێت. سرووشتی سەرزەوی میدیاش بەو ەموو دیمەن و چیا ڕەنگاوڕەنگ و گەردەنکەش و بەرزانەی باشترین دەرفەتی بۆ ڕەخساند. لە ئەنجامدا مێهراوی* چیای (ئەوشی دەرینۆ)ی* هەڵبژارد و چووە جیهانی بیرکردنەوە گۆشەنشینی*، چووە جیهانی هەست و خۆزگە و پرسیارەوە، جیهانی رامان و چێژ و قووڵەوە.

رامان و پرسیار

لە چیا و لەو جیهانە کپ و بێدەنگەدا لەتەک جوانیی سروشت و شۆخ و شەنگیی نیشتمانی میدیا، دەکەوتە لێکۆڵینەوەی بەرفراوان و ژەرف و کوورەوە*. هەموو بەرەبەیانێک پێش هەڵاتنی خۆر ئەو کاتەی سپیدەی بەیان ڕەنگی ئەرخوانی* دەکردە بەر چیا و کەڵەشێر* مژدەی هاتنی ڕۆژێکی نوێی دەدا، زەردەشت لە خەو هەڵدەستا و وەکوو هەموو ڕۆژێکی دیکە، وریاتر و ژیکەڵەتر جیهانی دەوروبەری خۆی دەخستە بەر پرسیار و وەڵامەوە. بە ویناوە* سەیری جیهانی بێدەنگ و دەنگداری دەکرد و لەگەڵ خێرەت و ئەندێشەی بەراوەردی دەکردن. سرنجی وردی لە ئاسمان و جووڵانی خۆر و مانگ و ئەستێرەکان و بە گشتی لە گەردوون دەدا و بە سالۆرەوە* لەتەک رامانی خۆی و ڕۆژپەرستان دەکەوتە جەنگێکی بێ کۆتاییەوە.

زەردەشت دەیویست بوون و ئافەرینش* و ئافەریدەگاری* هەستی بناسێت. چونکە ئەو بیر و بۆچوونانەی کە ڕۆژپەرستان و مێهرپەرستەکان لەمەڕ بەدیهێنەر و ڕۆژ و مێهر و خوداکانی دیکەوە دەیانگوت، هەرگیز نەیدەتوانی رامانی کراوە و خێرەتی پشکێنەری زەردەشت خۆشنوت* بکات. خۆی لە بارەی ئەم پرسیارانەوە بیری دەکرد و بە سالۆری رامانی بە کار دەبرد. لە تاریکی شەو و ڕووناکی ڕۆژ و هەور و باران و سەوزبوون و پێگەیشتن و گەشەکردن و باڵاکردن، هەزاران پرسیاری هەڵدەهێنجا و وەرامیشی دەدایەوە. دەیویست خوای تاک

و بەدیهێنەر و هەستی و بوون بناسێت. لە تەنهایی توانای بینینی ئەو دیو شتەکان وەرگرێت و ڕاستی و چەفتی بخاتە ترازووی پرسیارەوە. دەیویست زاڵ بێت بە سەر ئایین و داب و نەریتی جۆراوجۆری کۆنی مرۆڤدا کە بۆ چەوساندنەوە و پاراستنی تەختی فەرمانڕەوایی هاتبوونە کایەوە و فڕیان بە سەر خواناسی و ڕاستی نەبوو.

زەردەشت باش دەیزانی بۆ پێڤاژۆی* ناسین، هەنگاوی یەکەم، هاتنە خوارەوە لە تەختی خۆپەسەندی و بای هەوا و بەردان و دڕاندنی تۆڕ و شەوەکەکانی* بیر و بۆچوونی کۆنە. هەنگاڤنان بۆ گۆڕانکاری لە ڕەوان و دەروونی مرۆڤدا، تەنیا بە لەخۆبردن و سەرچەماندن و خاکساربوون* نەبێت نایەتە دی. تا کەسێک لە ڕێگای ڕاستی، دڵساف، دڵفراوان، دڵڤاڵ، دڵباختە، دڵپاک، دڵدار و دڵگەش نەبێت، ناتوانێت بە ئارمانجی ڕاستینی خۆی بگات. تا کەسێک زانیاریەکانی کۆنی خۆی فڕێ نەدا و ڕوو لە فێربوون و زانینی دانش و زانستی نوێ نەکات و ڕێگای ڕاست و دروست نەگرێتە بەر و لە بیری چاک یارمەتی وەرنەگرێت، لە کاری خۆی سەرکەوتوو نابێت. لە سەرەتای بیرکردنەوە و ڕاز و نیاز و وتوووێژدا لەتەک ئەهۆرا مەزدا، هۆنراوە و سروودی بەم شێوە دەیفەرموو:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن سەوداسەرانی تۆ،
بە خاکساری بتناسن؟
ئەی مەزدا..!
کەی ئەم ڕێگایە
بە هاوڕێیەکی وەک من
فێر دەکەی؟
کەی لە بەر تریفەی ڕاستی دڵخواز،
یارمەتیدەری من دەبێت،
تا رامانی پاک بەرەو ڕووی ئێمە بێت؟
گاتا*، هاتی*44، سروودی* 1

زەردەشت هەرگیز شوێن پنداری* پڕوپووچ نەکەوتووە. نەیویستووە لە پشت پەردەوە و دەستەڵات و بیر و رامانی خۆی بە سەر مرۆڤدا بسەپێنێت، بەڵکوو کۆششی تەواوی کردووە بۆ بەدیهێنانی ژیانێکی نوێ و گەیشتن بە ژیانە هەرە باشەکان بۆ خۆی و گەلان، وە دەشییزانی ئەو مرۆڤەی بیەوێت ژیانی بەختیاری و کامەرانی بۆ خەڵکی بەدی بهێنێت دەبێت بە دوا تروێک و پلەی پاکی ڕاستی و دروستی بگات و لە هەموو شتە دەروونییەکانی خۆی بپارێزێت. زۆر بە وردی دەگەڕا بە دوای سەرچاوەی ئەو مەرجانەی کە باشترین ژیانی لێوە دێتە دی و دەیویست لە ڕێگای زانستییەوە بزانێت ئەو مرۆڤە چۆن بە دەستی بهێنێت. هەروەها شەو و ڕۆژ لە خێرەت و بیرکردنەوەدا بوو، تا بزانێت ڕابەر و سەرۆک چۆن دەتوانێت لە بەر تیشک و ڕووناکی ڕاستیدا، چارەسازی ژیانی کۆمەڵان و پاسەوان و پارێزەری هەموو کارەکانی مینوویی* بێت.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،

سەرەتا و سەرچاوەی باشترین ژیان چییە؟
کەسێک کە
کۆششیان بۆ بکات،
چ پاداشتێک وەردەگرێت؟
ئەی مەزدا..!
ئەو کەسەی کە هەڵبژاردەی هەمووانە،
چلۆن لە بەر تریفەی ڕاستیدا،
بە پاکی
هاوڕێ و چارەسەرکەری ژیان و
پارێزەری هەموو کارەکانی مینوویی دەبێت؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 2

زەردەشت گەیشتبووە بڕوایەک کە خۆر سەرچاوە و مایەی ژیانە بۆ زەوی و مرۆڤ و باڵدار و بێباڵ و دار و درەخت و سەوزایی و پەیوەندیی ڕاستەوخۆیان بە یەکەوە هەیە. بە تایبەت لەو وڵاتە ساردسێرانە وەک کوێستانەکانی زاگرۆس کە گەرمای ڕۆژ دەوری سەرەکی لە ژیانی ئەو کۆمەڵانە هەیە. هەروەها ئاگاداری سەرسوڕماویی خەڵک سەبارەت بە هەڵاتنی هەتاو و ئاوابوونی و گۆڕانی شێوەی مانگ و وریشەدانی ئەستێرەکان بوو. لە سەر ئەم ڕاستییانە دەیویست زۆرتر ئەم ڕۆشناییدەرە ئاسمانیانە بناسێت و سەر لە نهێنیی ڕازی گەشەکردن* و هاتن و چوون و داچوون و تیشک بەخشین و تاریکی بزانێت.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
کێیە لە سەرەتادا،
بەدیهێنەر و سەرچاوەی ڕاستی؟
کێ ڕێگای ڕاستی خۆر و ئەستێرەکانی
دیاری کردووە؟
کێیە ئەوەی کە جارێک مانگ پڕ و گەشاوە دەکات و
جارێکیش کز و نادیار؟
ئەی مەزدا..!
من داواکاری زانینی ئەمانە و گەلێ شتی دیکەم.
گاتا، هاتی 44، سروودی 3

زەردەشت لە ناسینی ڕاز و نهێنییەکانی سروشت هێندە چڕ و ورد ببوو، شارەزایی تەواوی لە سەر رووناکی و تاریکی، هەڵچوون و داچوون و مردن و ژیان پەیدا کردبوو. کە تاریکی دادەهات سەرنجی لە کانگای ئاسمان و جریوەی ئەستێرەکان و تریفەی دەدا و گوێی بۆ بێدەنگی جیهانی تەنهایی و گەردوون ڕادەگرت و دەیخستە بەر پرسیار و وەرامەوە. دەیزانی داهێنانی تازە دەبێت لە ناو خودی شتەکانەوە لە دایک ببێت و سەر دەربێنێت و ئەونە بە توانا و بە هێز بێت، کە بتوانێت بەرگری لە بوونی خۆە و دژە سەرەکیەکان بکات.

زەردەشت بە پێچەوانەی هەڵسوکەوت و کردار و پیشەی دێڤ یەسنایان* کە دەچوونە گۆشەیەکی تاریک تا ڕێگا بۆ فرت و فێڵ کەڵەکەی خۆیان بدۆزنەوە بۆ گێل کردنی خەڵک و سەپاندنی خۆیان بە سەریاندا، زەردەشت ڕووی دەکردە دیمەنی شۆخ و شەنگی سروشتی کوردستانەوە (میدیا). بە شاخ و دۆڵ و دەشت و نشێو و دار و دەوەن و گژ و گیا و گوڵیەوە، هەور و باران و با و شەماڵ و بۆران و باڵدار و بێباڵ و گیانلەبەرە هەرە وردەکانیەوە، دواجاریش بە مرۆڤ و گەورەترین تایبەتمەندی مرۆڤ: "توانامەندی رامان و بیرکردنەوە".

زەردەشت لە ناسینی ڕاز و نهێنییەکانی ڕۆژ و ئەستێرەکان و وشەی بە "بەدیهێنەر و باوکی ڕاستی" دەست پێ کرد. بۆچی؟

چونکە زەردەشت دەیزانی و تێگەشتبوو کە لە گەردوون و ئاسمان و لە گەڕیان و گەشەسەندن تیشکدانەوەی خۆر و ئەستێرەکان و لە کرداری کۆمەڵان،ڕێکوپێکی و سامانێک سازگارە، کە زەردەشت ئەوەی بە واژەی هەنجاری* ڕاستێتی دەناساند. لە ڕوانگای زەردەشتەوە ڕاستی، هەنجار و فەرمانڕەوایە بە سەر هەستی و گەردووندا، وە هەروەهاش هەنجار فەرمانڕەوایە بە سەر دەروون و ڕەوانی و گیانی مرۆڤدا.

زەردەشت دەیویست فەلسەفە و نەهێنیی دروستبوون و داهێنانی گەردوون بزانێت. بۆیە بۆ ناسینی شتەکان لە خودی خۆیان ورد دەبووەوە و بیری لەو هێزە دەکردەوە کە بوونی پێ بەخشیوە. زەردەشت دەیویست بزانێت کە با، شەماڵ و سروە و هەور چلۆنە و چۆن ئاسمان دەپێوێت:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
کێیە ئەوەی زەویی لە ژێرەوە و
ئاسمانی بێ هەورازی لە سەرەوە ڕاگرتووە؟
کێیە ئەوە،
ئاو و گیا و ڕووەکی ئافراندووە؟
کێ وزەی تێپەڕین و توندڕۆیشتنی
بە با و هەوری ڕەش داوە؟
ئەی مەزدا..!
کێ بەدیهێنەری رامانی پاکە؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 4

زەردەشت دەیزانی ژیان چەندها شێوەی جۆراجۆری هەیە، بەڵام ئەیخواست پترتر لە دروستکەری کە خواوەندی تاک و یەگانەیە نزیک بێتەوە و هەزارەها پرسیار لە خۆرهەڵاتن و ئاوابوونی، لە ڕەنگی سووری ئاسۆ و زەردی دەمەوئێوارە، لە تاریکیی ئاسمان و هەڵاتنی مانگ و خەرمانەی، لە جریوەی ئەستێرە و پرشنگی گەش دەردەهێنا. دەیویست لە ڕازی ڕووناکی و تاریکی، خەوتن و بێداربوون، ماندوویی و ئاسوودەیی، سپیدە و نیوەڕۆ و ئێوارە و شەو، ئەو توانا و یاسایە کە وزە و گوڕ دەدات بە ژیان و کۆتایشی پێ دەهێنێت. زەردەشت دەیویست بزانێت کە بە ڕاستی ئەم شێوە جۆراجۆرانەی ژیان لە چ شتێکەوە بەدیهاتووە و بەدیهێنەر و وەستاکەی کێیە؟

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،

به درووستی به من بێژە،
کێیە وەستای بەدیهێنەری
ڕووناکی و تاریکی؟
کێژان وەستا،
خەو و بێداریی دروست کرد؟
کێیە ئەوەی،
سپیدەی بەیان و نیوەڕۆ و شەوی دیاری کرد
تا مرۆڤی ژیر،
ئاگای لە ئەنجامدانی ئەرکەکانی بێت؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 5

زەردەشت داوای ڕاستی و دروستیی بیر و بۆچوونەکانی لە داداری مەزن دەکرد. سووریش بوو لەوەی کە ڕۆژپەرستان دەبێژن و دەیکەن دووره لە ڕاستی و دروستیەوە. باوەڕی وا بوو کە مێهر و هەتاو ناتوانن فەرمان دەربکەن و نە تووڕەش بن و نە دڵیشیان هەیە تا بەزییان بە مرۆڤدا بێتەوە. زۆر بە توندی دژی داب و ڕەوشتی کوشتن یا قوربانی کردنی گیانلەبەران بۆ خۆر یان فەرمانڕەوایی و ستەمگەری "کەی"یەکان* و ڕەوشتی چەوتی کەرپانەکان بوو. ڕاگرتنی خەڵک لە ناو ترس و ڕەشبینی و بە هەڵەخستنی بیر و رامانیان بە چەوت و ناڕەوا دەزانی. زەردەشت دەیویست لە وانە و گوتەکانی خۆی تەنها بە ئەندێشە و هەڵسەنگاندنی دروست و ڕەفتار و کرداری دروست و ڕاستی و رامانی پاک دەربایست بێت و کۆمەڵانی خەڵکی بۆ ئەم ڕێگایانە بانگەواز دەکرد. بە پێویستیشی دەزانی هەرچی زیاتر لەم ڕێگا و ڕەوشەدا پابەرجێ بێت.
زەردەشت پێی وا بوو کە فەلسەفەی بوونی ئەم زەوی و گێتییە و ئەم چەرخ و ڕۆژگارە بە پیت و بەرە، بۆ شادی و خۆشی گەلان بەدیهاتووە. مرۆڤ تا زیندووە دەشێت بە شادکامی و کامەرانی بژی و لەو دارژتانی* زەوییە کە دەستیان دەکەوێت سوود وەربگرێت. ئەو دژی بیر و باوەڕی کەراپانەکان بوو کە خەڵکیان بەرەو گومڕێی و درۆ دەبرد و بە جیهانەکانی خەیاڵاوی خەریکیان دەکردن. زەردەشت دەیخواست کۆمەڵانی خەڵک زەوی ئاوەدان و دروست بکەن و لە ڕووی جیهان و سەر زەوی بە شادمانی و خۆشی و دەست ئاوالەیی و تێر و تەسەلی و پڕی بژین. هەروەها دەیفرموو من ئاوا بیر دەکەمەوە و گەرەکمە لە دروستی رامانم، ئەرخایەن بم:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
ئایا ئەو شتەی
کە دەبێژم و فێری دەبم،
بە گشتی هەمووی ڕاستە؟
مەگەر پاکی بە کاردانەوەی خۆی،
ڕاستی پتر ناکات و
لە بەر تیشکی رامانی پاکیشدا،
شکۆداری تۆ بەدی دێت؟
ئەی مەزدا..!
ئەم جیهانە پڕ پیت و فەڕ و شادە

بۆ کێ پێک هێنراوە؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 6

زەردەشت دەیخواست بزانێت ئەو هێزە ڕاکێشەرە نادیارە چییە کە مرۆڤ و گشت گیا و گیانلەبەران بەرەو لای یەک ڕادەکێشێت و کۆیان دەکاتەوە. دەیویست بزانێت ئەم پەیوەندی و بەیەک بەستنەوە لە ناویدا چییە. بۆیە گەیشتبووە ئەو بڕوایە کە ڕاکێشانێکی ڕێکوپێک و تەکووز* هەیە و مرۆڤ و ئاژەڵ و پەلەوەر و سەوزایی و زەوی و ئاسمان بە یەکدی گرێ دەدات و توانای ڕاگرتنی چەرخی ڕۆژ و مانگ و ئەستێرە و زەوی و گەردوونی هەیە. هەروەها لێی ڕوون بوو کە تیشک و خۆر و ڕووناکی سەرچاوەی ژیانن و هەموو بوونەوەرێکیش پەیوەندیی ڕاستەوخۆی بە خاک و ئاوەوە هەیە و هەر یەکەشیان تایبەتمەندی و ئاکارێکی جۆراجۆریان هەیە.

زەردەشت دەیویست ئەو توانامەندییە مینوویيە لەتەک پاکی بناسێت کە مرۆڤ هاندەدات بەرەو ژیانێکی باش و باشتر و بەرەو بەختەوەریی ڕاستین. دەیفەرموو من دەمەوێ نهێنییەکانی هەستی و ڕازی زاڵ بوون بە سەر خوو و کرداری مرۆڤدا بزانم:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چ کەسێک،
توانامەندی مینوویی لەتەک جوانمەردی ئافراندووە؟
کێیە بە فەرزانەیی خۆی
ڕێزی باوکی خستە دڵی کوڕەوە؟
ئەی مەزدا..!
کۆششم ئەوەیە،
بە رامانی پاک و ئەم پرسیارانە،
تۆ کە بەدیهێنەری هەموو بوونیت، بناسم.
گاتا، هاتی 44، سروودی 7

زەردەشت لە یەکدانەوەی پرسیارەکانی خۆیدا و لێکۆڵینەوەی لە ڕازی ژیان، بوون و نەبوون سەدان جاری تر ئەو پرسیارە بە کەڵک و زانستیانەی دەهێنایە ئاراوە و دەیفەرموو یەکێکیان مەبەستی بوون و ژیانە. وەک ئەم جیهانە گەورەیە لەگەڵ هەموو دیاردە و نیشانە جۆراوجۆرەکانی بەرەو کوێ دەڕوات؟ ئامانجی مرۆڤ لە ژیاندا چییە؟ گەلۆ بەڕاستی ئامانج و مەبەستی ژیان بۆ مرۆڤ هەر خواردن و خەوتنە؟ ئایا بەڕاستی مەبەست و فەلسەفەی بەدیهاتنی مرۆڤ ئەوەیە کە ستایشتی ڕۆژ و یەزدانەکانی دیکە بکات؟ گەلۆ ئارمانج و مەبەست لە درووستبوونی مرۆڤ ئەوە بووە کە تا زیندووە پشت لە هەموو خۆشی و شادی و جوانیەکان بکات تا لە جیهانێکی تردا بە دەستی بهێنێت؟ ئایا مرۆڤ بۆ ڕەزامەندی هەتاو و مێهر، دەشێت ئەم جیهانە بە سەختی و تاڵی و ڕەنج و دەرد و سیابەختی بیباتە سەر؟ هەموو جارێک دەیفەرموو من هەموو بیر و بۆچوونە جۆراجۆرەکانی کە لەم بارەوە باوە دەناسم، بەڵام چونکە هەموویان نابینم لەتەک خێرەت و ڕاماندا بگونجێن ڕەهام کردوون. بە بڕوای من هەستی و گەردوون لە خول و دەورێکی گەشەکردندایە و ئارمانج و مەبەستی بوون و جیهان، لە گەشەکردن و گەیشتندایە، مرۆڤیش هەر بۆ ئەم ئامانجە بەدی هاتووە، و مرۆڤ دەبێت تا مردن لە ڕێگای گەشەکردنی خۆی تێ بکۆشێت.

زەردەشت گەیشتبووە بڕوایەک کە هەموو نائارامی و ناکۆکیەکانی ڕەوان و دەروون و هەموو خەم و دەرد و ڕەنجەکانی مرۆڤ لەوێوە سەرچاوە دەگرێت کە بە پێچەوانەی خوو و هەنجار و چۆنیەتی خۆی پێ لە ڕێگای گەشەکردن خوار و لار دادەنێت و یا خۆ وەستاو و بێ کەڵک دەمێنێتەوە. بۆیە دەیفەرموو هەر کەس لە ڕێگای گەشەکردن هەنگاو بنێت و تێ بکۆشێت، ئەنجامی فرە مەزنی، هێمنی و شادمانی بەدی دەکات:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
من کە لە ڕاهێنانەکانی تۆ بیر دەکەمەوە و
بە رامانی پاک پرسیار دەکەم،
چلۆن لە بەر رتیشکی ڕاستیدا،
لە گەشەکردنی ژیان
بەهرەمەند ببم؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن لە ئاسایش و شادمانیی ڕەوان
بەهرەدار و سەرفەراز ببم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 8

هەموو گیانلەبەران و زیندەوەران دارای هۆشێکی سروشتین. گیایەک خۆی دەزانێت چۆن دەڕوێت و ڕوو لە کوێ بکات و خواردنی لە کوێ وەربگرێت. هەموو ئاژەڵە جۆراجۆرەکانی ڕووی ئەم زەمینە دۆستان و دوژمنانی خۆیان دەناسن و بە پێی یاسای سروشت لە سەر گیانی یەکدی دەلەوەڕن. ئاژەڵێکی گیاخۆر بە هەست و هۆشی سروشتی خۆی دەزانێت کام گیا بۆ ئەو سوودمەند و کام گیا بۆ ئەو زیانبارە. مرۆڤیش هەروەک هەموو گیانلەبەران و زیندەوەران دارای خێرەت و هۆشێکی سروشتییە کە بە شێوە هێزی نهێنیی ویژدان لە ئەودا دەردەکەوێت.

مرۆڤی پاک و ڕاسترەوان ئەوەیە کە لە بڕوا تەمدار و تاریکەکان کەنار بدات و ڕێگای ڕاست و دروستی ژیانی خۆی لە دەست ویژدانی نهێنیی خۆی ئاسوودە بکات. کاتێ مرۆڤێک بە ڕێگای لار دەچێت ویژدانی نییە و یا ئەگەر هەیەتی ناپاکە. هۆکەشی ئەوەیە کە ویژدانی بە ڕێگا لار و نادروست ڕاهاتووە. ئەو تاوانبار و خراپەکارەی کە بە مافی مەردۆم دەستدرێژی دەکات و گیانی مرۆڤێک دەستێنێت و لە کردەی خۆشی پەشیمان نابێتەوە و یا بە کردەی خۆی شانازی دەکات، هۆی ئەوەیە کە ڕاهێنانی تاریک و ناپاک ویژدانی ئەوی لە ناو بردووە.

هەموو هەوڵ و کۆششی زەردەشت بۆ ئەوە بوو کە ویژدانی کۆمەڵان لە ژێر باری ڕاهێنانەکانی کۆنی چەوت و پڕ لە هەڵە ڕزگار بکات. ئەو ڕاهێنانە کە جادووگەران و مێهرپەرستان* بە سەر ویژدانی گەلاندا سەپاندبوویان. زەردەشت دەیفەرموو: "من لەوە دەترسم کە لەم بیر و بۆچوونە چەوت و ناپاکانە لە ناو ویژدانی منیشدا هەبێت، هەر چەندە من لە سەرەتای منداڵی و لاوی لە نادرووستی ئەندێشەکانی جادووگەران تێ گەیشتبووم و خۆم لەوان دوور ڕاگرتبوو و دژایەتییانم دەکرد." هەروەها دەیفەرموو: "من گەرەکمە ڕەوان و دەروونی خۆم وەها پاک بکەمەوە کە شایستەی نیاز و ستایش بە بارەگای ئەهۆرا مەزدا، ئەو خێرەتی پیرۆز بم. بە بڕوای من هۆی ناپاکیی ویژدان و دەروونی گەلان، نەزانی و خراپ ڕاهێنانە. ڕێگای ڕاستی و دروستی زانینە و من لەو ڕێگادا کۆشش دەکەم تا بە دانایی و زانستی دەروون و ویژدانم لە هەموو شتە لاوەکیەکان پاک

بکەمەوە. بەڵام باش دەزانم بۆ هەنگاونان لە ڕێگای گەشەکردن بەرەو بارەگای ئەهۆرا مەزدای دلۆڤان، دانش و زانیاری بە تەنهایی بەس نییە، بەڵکوو لە کەناری زانستدا دەبێت تیشک و ڕووناکی و پرووسکەی چاکی لە مرۆڤ بەدی و نیشتەجێ بێت. تیشک و ڕووناکییەک کە وەک هێزی مینوویی و ڕاستی و رامانی پاک بێت. تەنیا لەم ڕێگایەدایە کە مرۆڤ ئەتوانێت بە دەرگای مەزدا ئەهۆرا بچێتە ژوورەوە و بە ڕزگاری و نەمری و سەرفەرازی بگات."

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن ویژدانی خۆم پاک بکەمەوە و پێشکەشی تۆی بکەم؟
هێڤیدارم بە فەرمانبەریی لە تۆ و
بە دانشێک کە
لە بەر پرشنگی شکۆمەندی تۆ فێر دەبم و
بە هێزی مینوویی و بە ڕاستی و رامانی پاک،
بەرەو بارەگای تۆ ڕێگا بدۆزمەوە.
گاتا، هاتی 44، سروودی 9

ئۆل، باوەڕ و ئایینەکان دوو جۆرن: یەکەم دواکەوتووخواز و کۆنەپەرەست، دووهەم پێشکەوتووخواز و نەوژەن*. ئایینەکانی جۆری یەکەم، رامانی مرۆڤ لە چواچێوەیەکی وشک و ئاسنیندا بە بەند دەکێشێت و لە هەموو جمو جووڵێک و پێگەیین و لێکۆڵینەوە و گەشەکردنێک ڕادەگرێت. فەرمان و دەستوور و قسە هەمان شتە و کە دروستکەران و سازکەرانی ئەم ئایینانە گوتوویانە. قسەی ئەوان فەرمانی مان و نەمان بووە و کەس نەیتوانیوە لە ڕوویاندا تەنیا واژەیەک بێژێت کە لەتەک دامودەزگای ئەواندا نەگونجاو بێت. هەر کاتێک کەسێک لە دژیان ڕاوەستابێت ئەوە سزای مەرگیان زووبەزوو بۆ دیاری کردووە تا هیچ کەسێکی دیکە هاوبیری ئەو پەیدا نەبێت کە پێی لەو سنوورە زیاتر دابنێت کە بۆی دیاری کراوە. لەم دینانە لایەنگیرانیان وەک هێستری گێرە، یا هێستری ئاشی گەنم، دەشێت هەموو تەمەنی ژیانیان بە چاوی بەستراوەوە لە جێگایەکی تاریک و سنووورداردا بمێننەوە، بە بێ ئەوە بتوانن هەنگاوێک لەو بازنەیە کە بۆیان دیاری کراوە دەربچن و بخولێنەوە.

زەردەشت دەیفەرموو: "من یەک بە یەکی ئەم ئایین و باوەڕ و کیشانە کە ساڵەهای ساڵە کۆمەڵانی لە ناو بازنەیەکی تەنگدا بە بەند کێشاوە باش دەناسم و لە تای ترازووی زانیاریی خۆمدا لەتەک یەکدا بەراوەردم کردوون. من ئەم کاڵب* و بازنانە کە مێشک و بناغەکانی بڕوا و رامانی بە یەک بەستوتەوە لە ناو مێشکی خۆمدا شاکاندوومە و پێم ناوەتە ناو جیهانێکی نوێ. من دەمەوێت هەم رامانی خەڵک بڕوێنم و هەم شێوەی ژیانیشان بەرەو ڕێگەی پێشکەوتن بەرم. دەمەوێت شارستانیەت و نۆژەنکاری بەدی بێنم و ئایینێکی تازە بهێنمە ئاراوە کە لەتەک هۆش و هەست و ژیریی بگونجێت. من لەمەڕ ئەوە کە چۆن و بە چ چەشنێک، باوەڕ و دینێک کە توانایەکی ئاوای بێت، زۆر بیرم کردووەتەوە و ئەمەوێ بە یارمەتیی ڕاستی و دروست بیرکردنەوە و دروست هەڵسەنگاندن و دانش، ئەم ئایینە دابڕێژم و بە کۆمەڵانی بناسێنم و بۆ پەیڕەوکردنیشی هانیان بدەم":

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،

به دروستی به من بێژە،
چییە ئەو ئایینەی تۆ،
کە بۆ مرۆڤ باشترینە و
هاوڕێ لەتەک ڕاستیدا،
مرۆڤ بەرەو پێش دەبات و
لە بەر تریفەی خۆباختکاریدا،
کارەکان بەرەو ڕاستی ڕێنوێنی دەکات؟
ئەی مەزدا..!
من بە خواست و زانستی خۆم،
بەرەو ئایینی تۆ ڕوو دەکەم.
گاتا، هاتی 44، سروودی 10

گەلۆ دەبێت لەگەڵ خراپەکاران دوژمنایەتی و لەتەک چاکەکاران دۆستایەتی پەیڕەو بکرێت؟ ناشێت مرۆڤ بۆ سوود و بەرژەوەندیی خۆی دەستێکی لەتەک چاکەکاران و دەستەکەی تری لە ناو دەستی خراپەکاران بێت؟ مرۆڤێک کە بە هیچ چتێک پابەند نەبێت و هیچ بیر و بڕوا و ئایینێکی نەبێت، وەک گیایەکی ناسک و نەرمە کە بایەک یاریی پێ دەکات و دەینوشتێنێتەوە و لەتەک هەرچی بشێ و نەشێ سازی دێت.

مەردمێکی زۆر هەن کە تەنها بۆ سوود و بەرژەوەندیی خۆیان و گەیشتن بە ماڵ و دارایی جا لە هەر ڕێگەیەک بووە، بە پێویستیی بەرژەوەندیی ڕۆژ خۆیان بە کەسێکی دارا و زەنگین دەگەیەنن و دەبن بە کارەکەری و مووچەی لێ دەخۆن. ئەمانە ئەگەر ڕۆژێک خودانکارەکەیان لە دەوڵەت و سامان کەوت، ئەوە ڕوو لە کەسێکی دیکە دەکەن و گۆرانی بە شان و باڵی یەکێکی دی دەڵێن. ئەمانە بە پێی سوود و بەرژەوەندی لە جێگای خۆیدا درۆ دەکەن و لە جێگایەک بە بەژن و باڵای زەلامێکی دەستەڵاتدار هەڵدەخوێنن و ستایشتی دەکەن و لە جێگایەکی تر ئەو قسەیە کە کردوویانە پێشێلی دەکەن و بەرپەرچی قسەی پێشوو دەدەنەوە. زەردەشت لەم کەسانە زۆر بێزار بوو و هەمیشە لەمانە دوورەپەرێز بوو. ئەمانەی بە پیسترین و خراوترین مرۆڤ دەزانی. زەردەشت دەیفەرموو: "ئاواتی من ئەوەیە کە گەلان بە چەشنێکیان لێ بێت کە لە بەر تیشکی پاکی و ڕاستی تەنها یەک ڕێگە بناسن، ئەوەش ڕێبازی ڕووناهی، ڕێبازێک کە ئەوان بەرەو ڕزگاری و خۆشبەختی و شادمانی و رامشی* ڕاستەقینە دەبات".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
ئەو کەسانەی کە ئایینی تۆ فێر بوون،
لە بەهرەی پاکی خۆبەختکاری،
بەهرەمەند دەبن؟
ئەی مەزدا..!
بۆ ئەم کارە من یەکەم کەسم
کە لە لایەن تۆوە هەڵبژێردراوم و
هەموو ئەو کەسانەی کە پەیڕەوی درۆزنانن،
بە چەواشەکار دەیانناسم.

گاتا، هاتی 44، سروودی 11

زەردەشت لە بیری ئەوەدا بوو چەواشەکارانی ناپاک و زۆربێژانی خوێنمژ، بێجگە لە نابووتی و ئازار و زیان و ئاژاوە شتێکیان لە سەر نییە و هەموو ئەندێشە و کرداریان بۆ ئەوە تەرخان دەکەن کە بە شێوەیەک زیان بە کەسانی دیکە بگەیەنن. ئایا بەرامبەر بەمانە مرۆڤ بێدەنگ بێت و ئەوان بە ئارەزووی خۆیان ، پیشەی خراپەیان وەک هەمیشە ئەنجام بدەن؟ یان پێویستە مرۆڤ بەرانبەر بەم گیانلەبەرە خراپەکارانە ڕابووەستێت و بە گژیاندا بچێت؟

مەخابن هەمیشە کۆمەڵێک بوون کە ستەم و ئازاری ئەمانە دەپەژرێنن و ملیان بۆ دائەنەوێنن، و لە ژێر سێوەری شووم و ناحەز و نەیاریی ئەمانە ژیانێکی پڕ لە کزی و داماوی و سەرلێشێوای و کەساسی و چەپەری دەکێشن و هەرگیز دەمی سکاڵا و گازندەیان لە ڕووی ئەم ستەمکارانە ناکەنەوە و بەرهەڵستیان نابن. لەم خەڵکانە زۆر بوون و هەرگیز زەردەشت بێ هەڵوێستی و شێوەی ئەمانەی پەسەند نەدەکرد. زەردەشت دەیویست مرۆڤ لە ئاستی مرۆڤ نەنووشتێتەوە. هیوادار بوو چۆن دارێک لق و پۆ و چەتری دەکەن و کێڵگە و زەوی و بێستان دەشێت لە گیای هەرزە و بێ بەهرە بژاری بکرێت و چۆن دەبێت جانەوەرانی زیانیخورووو لە نزیکی ژیانمان دوور بخەینەوە، ئاواش لەتەک ستەمکارانی خوێنرژیش دەبێت ڕاپەڕیت. پێویستە مرۆڤ لە بەرانبەریاندا ڕابوێستێت، چونکە ملنان بۆ ستەم خۆی سووچێکە کە کەمتر لە ستەمکردن نییە و بوونی ستەمکێشە کە درگا بۆ دەستدرێژی ستەمکار ئاوالە دەکات. دەبێت خراپە لەناو بچێت و لەتەک زۆربێژان و ملهوڕان بەربەرەکانێ بکرێت و ئەمانە نەخشێک نەبینن لە ژیانی خەڵکی. مرۆڤی چاک و پاک دەبێت هەنگاو بنێت بەرەو پێش و بە ڕەوشت و ژیانی خەڵک سامان و هێمنی بدات.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
لە ناو ئەو کەسانەی کە من دەیاندوێنم،
چ کەسێک ڕاستکردار و
چ کەسێک چەواشەکارە؟
ڕوو لە چ کەسێک بکەم؟
ئەوەی خراپەی بینیوە،
یا ئەوەی کە بەرەو خراپە چووە؟
چلۆن ئەو چەواشەکارە،
بە خراپ نەژمێرم کە
لە هەمبەر بەخششەکانی تۆ،
لەتەک مندا بەربەرەکانێ دەکات؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 12

زەردەشت لەتەک ئەو کەسانەی کە درۆ دەکەن و گوفتار و کرداریان وەک یەک نییە زۆر دژ بوو. ئەمانەی بەم جۆرە ناسی بوو کە ئیمرۆ چتێک دێژن و سەیزوو چتێکی تر و هەرگیز دوو وتەیان لەیەک ناچێت. ڕەواڵەتیان پاک و خاوێن و ڕازاوە، نەرم و نیان و دەم بەپێکەنینە، بەڵام دەروونیان وەک بیابانێکی وشک، وەک ئاوێکی گەنیو و پیس، وەک گۆڕێکی سارد و بێ گیان و وەک جەنگەڵێکی ئاڵۆز و تاریکە. لە بیر و

ئەندێشەی ئەمانە تەنها زیان و خراپە و گەزەند دەوەشێتەوە و بێجگە لە گومان و کین و ئازار و دەرد و خەم و خەفەت و شین، هیچ سوود بەهرەیەکیان لێ ناوەشێتەوە. ئەمانە وەک مارێکی ژەهراوی و کوشەندەن کە کاتێک نزیکیان ببیتەوە و دەست ئەخەیتە ناو دەستیان لە یەک ساتدا پەلامارت دەدەن و ژاریان دەرێژنە ناو لەش و گیانت. گوتە و قسەیان هەموو فریوە و لە ژێر قسە بەتام و چێژەکانیان سەدان فرت و فێڵ و دوژمنی حەشاراوەتەوە. ئەمانە کاتێک پا دەخەنە ناو گۆڕەپانی ژیانی خەڵکی، دروشمیان ئاوەدانی و شادییە و چۆن دەستەکانیان دەکەوێتە کار، تەنیا وێرانی و خراپی و خەم و خەفەت و شینیان لێ دەبینرێت. ئەمانە بە نەرمی و لەسەرخۆ ئاخافتن دەکەن و فرە هونەرمەندانە و زەبەردەستانە و ڕێکوپێک لە باشییەکان و چاکییەکان لاف و گەزاف دەدەن و لە هەمانکاتیشدا دڕندانە و بە تووڕەیی و بێ بەزیی، جەرگی مرۆڤ داخ دەکەن و هەناوی دەخۆن.

زەردەشت زۆر ژیرانە لە کردار و گوفتار و رامانیان شارەزا بوو. هەموو کات و دەمێ تووشی دەردەیسەری و ئاخ و ئۆف بوو لە دەست ئەو دڵڕەشانە و هەمیشە بە مەردمی ڕادەگەیاند کە دەبێت لە نزیکبوونەوە و هاوبیری و پەیڕەی و لایەنگیریی ئەمانە دووری بکەن:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن خۆمان لە درۆ دوور ڕابگرین؟
چلۆن پارێز بکەین
لەو کەسانەی کە سەرکێشن و
تێ ناکۆشن لەتەک ڕاستی پەیوەست بن و
ڕێڕەوی ڕێگا ڕاست ناکەن و
پەیجۆری رامانی پاک نین؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 13

ئاشکرایە کە کاتێک پارچە زەوییەک دەستی مرۆڤی نەگاتێ، پڕە لە چەندەها جۆر گژ و گیاکەڵە و گیای هەرز و درک و پووش و پەڵاش و پووار و گیای وشک و داری گەندەڵ و پووکاو و هەروەها پڕە لە خڕە بەرد و پاشماوەی پیسی و چەپەڵی و پڕە لە جانەوەرانی زیانەخروو و مرداروبوو. بەڵام کاتێک مرۆڤ سرنجی باخێکیش دەدا، دەبینێت باخەوان هەموو شتەکانی لە شوێنی خۆیدا چاندووە و بە ڕێکوپێکی و لە سەر بیر و رامان نەخشەی بۆ کێشاوە. لەو جۆرە ڕەوەکە ناجۆرانە کە زیانیان هەیە بژاری کردووە و کراسێکی ڕەنگاوڕەنگ لە گوڵ و جوانی بە بەردا کردە. درەختی میوە لە شوێن و ڕێی خۆی چاندراون. جۆگەی ئاو بە چەشنێکی جوان لە کارێزەوە بەرەو ئەستێر رەوانە. چڤێکی* خۆشدەنگ و جوان خەریکی خوێندن و چریکاندنن. مرۆڤ کە بیر دەکاتەوە سەردەمێکیش ئەو باخە وەک دەشتێکی بێ سوود و دڕکستانێک بوو، بەڵام لە بەهرەی دەستی بە توانا و ئازموودەی باخەوان، ئەو دڕکستانە بووەتە باغستانێک.

زەردەشت ئەم نموونانەی بۆ خەڵک باس دەکرد تا مرۆڤ لە توانامەندی و وزەی خۆی باش ورد بێتەوە و پێی بزانێت کە دەتوانێت بە هەزاران جۆر لەو باخە بۆ ژینی نوێ دروست بکات و ئاسوودەش تێیدا بژێت دوور لە کۆیلەتی و سەرشۆڕی و کارەکەری. دەیویست بە هەر جۆرێک بێت، خەڵکی لە چەواشەکاران و ستەمکاران دوور بخاتەوە و ڕێگای ڕاست بگرنە بەر. بە لای زەردەشت پرسیار ئەمە بوو کە ئایا کۆمەڵان ناتوانن ژیانیان بەم شێوەیە بێت؟ گەلۆ چەواشەکارانی ستەمگەر کە بێجگە لە زیان و کاولی و خراپی بۆ کۆمەڵان، هیچ

بەرهەنێکی دیکەیان نییە، دەتوانن بێنە سەر ڕێگای ڕاست؟ بە بڕوای زەردەشت ئەمە لە دژوارترین و سەختترین کارەکان بوو و دەبوایەت ڕێگایەک بدۆزرێتەوە، بۆ ڕاهێنان و پەوەردەکردنی دەروون و ڕەوانی جڤاک* و درۆ بسپێردرێتە دەستی ڕاستی. بەڵام کام ڕێگا و چلۆن؟ "تەنیا فێرکردن و فێرکردن و ڕاهێنانی چاکی و پاکییە".

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن درۆ بسپێرینە دەستی ڕاستی؟
تا بە فێرکردنی پەیامی پیرۆز و رامانبزوێنەری تۆ،
پاک ببێتەوە و
بەم چەشنە،
شکستێکی گران بە چەواشەکاران بگات و
فریو و ئازادی ئەوان لە ناو بچێت؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 14

بە بڕوای زەردەشت دوو سوپا بەرامبەر بە یەک ڕاوەستابووم. یکێکیان ستەمگەر و دز و درۆزن و ڕێگر و ناپاک و دەستچەپەڵ، ئەوی دیکەیان سوپایەک کە بۆ بەرگریی خۆیان و تاراندن و دوورکردن و ڕاونانی ستەمگەرانی وێرانگەر دەجەنگیان. ئەم پرسیارە بۆ زەردەشت هاتبووە ئارایەوە کە بە ڕاستی کام یەک لەم دوو هێزە دەبێت سەرکەوتوو بن و ئەهۆرا مەزدا کە ترۆپکی هەستییە، یار و یاوەری کام لایە و لە چ ڕێگایەک و چۆن ستەمگەران و خوێنمژەکان وەدەر دەنێت؟ هەروەها هەوڵ و کۆششێکی فرەی کردووە کە مرۆڤی لادەر و بە هەڵەداچوو بگەڕێنێتەوە سەر ڕێگای ڕاستی و بەرگی تەمەڵی و داماوی لەبەر دابکەنێت. هەروەها ئەو مرۆڤانەشی باش ناسیوە کە بۆ سوود و بەرژەوەندی و ئارەزووەکانی خۆیان ئاگری ناکۆکی و دوودڵییان خۆش کردووە، بەڵام ئەمانەش خۆیان فەرمانبەری کەسانێکی دیکەن.

خەلک بە چەشنێک دەستەمۆ کرابوو کە وەک گیانلەبەرێکی فێرکراو بێجگە لە فەرمانێک وەریگرتبوو، هیچ کارێکی دییان نەدەتوانی بکەن. ئەم گیانلەبەرە دەسەمۆکراوانە هۆش و هزری خۆیان لێ ون ببوو و فەرمانڕەواکان بوون کە لە جێگای ئەوان بڕیاریان دەدا و بە سەر هەست و نەستیان فەرمانیان دەدا، و بۆ جێگایەک کە مەبەستیان ببوایەت، دەیانبردن. هیوا و ئارەزووی زەردەشت ڕزگاری ئەم خەڵکانە بوو و زۆر باش دەیزانی کە تەنها بە یارمەتی و سوود وەرگرتن لە بیر و رامانی پاک و فێرکردن و ڕاهێنانی گەلان، دەتوانرێت بەرەو ڕێگای ڕزگاری ڕابەرییان بکات. هێڤی زەردەشت ئەوە بوو کە ڕۆژێک پشت و پەنای خەڵک بێت. زەردەشت ئاوا تێگەیشتبوو یەکێک لە هۆکانی خراپەکاریی ئەم خەڵکانە، بێ پەناهییان بوو. زۆربەی ئەم خەڵکانە بە شێوەیەک هانا و پشتیوانی خۆیان لە دەست دابوو و بۆ دۆزینەوەی یار و خەمخوارێک، ڕوویان دەکردە دەستەڵاتدارێک، بۆیە گشت هەست و بیر و سامان و کەسایەتیی خۆیان دەسپاردە دەستیان. زەردەشت ئارەزووی دەکرد کە بە ڕاهێنانی دروست ڕێگایەک بۆ خەڵکان نیشان بدات، بەڵام چ ئارەزوویەکی مەزن:

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
کێیە ئەو داوەرەی، کە لە بەر پرشنگی ڕاهێنانەکانی تۆدا،

به سەرکەوتن دەگات و
دەبێتە هانای مەردم؟
ئەی مەزدا..!
ئەو ڕابەرە زانا و چارەسازەی ژیانە
بە من نیشان بدە و
سرووش و رامانی پاک،
بە ئەو یا هەر کەسی دی
کە ویستی تۆیە، خەڵات بکە.
گاتا، هاتی 44، سرودی 16

دلۆڤانی، ئەمە مێهر و دلۆڤانییە کە ژیان دەڕازێنێتەوە و پەیوەندی نێوان مرۆڤ بەهێزتر و توندتر دەکات و شادی و کامەرانی دەخاتە دڵی گەورە و پچووکەوە و خەم و خەفەت دەڕەوێنێتەوە. مێهرە کە دڵەکان نەرم و دۆستایەتی و خۆشەویستی پتر و برادەری و هاوڕێتی بەدی دێنێت. بە پێچەوانە تووڕەیی و گرژی و مۆنی و قار و کین و ڕەشبینی و بەدبینی و بەددڵی و بەدنیهادی جەستەی مرۆڤ دادەڕزێنێت و ویرانی و خەم و برسییەتی دەکات بە درگای ماڵاندا و زیندەگانی تاڵ و بێ تام دەکات. جا ئەو مرۆڤانەی کە ئەم ڕەفتارە ناپەسەند و ناشیرین و ناجۆرانەیان تێدایە، وەکوو گورگ یان دڕندەیەکی کوشندەیان لێ دێت و تەنیا بیر لە کوشتن و بڕین و داپاچین و خوێنڕژتن دەکەنەوە.
زەردەشت مرۆڤی جۆراوجۆری زۆری بینیبوو، کە پێشتر دڵنەرم و مرۆڤدۆست بوون، بەڵام کاتێک رامان و بڕوایەک لە سەر بنەمای کوشتن و بڕین و ڕفاندنیان هەڵبژاردبوو، ئیدی ئەو مرۆڤانە بۆ ئارمانجی خۆیان بە چەشنی گورگیان لێهاتبوو. زەردەشت ویستوویەتی پەیامبەر سۆز و ئەڤین و مێهر بێت و ژەنگاوی دڵی ئەو مرۆڤانەی دڵڕەق و بێ بەزەیین پاک بکاتەوە و درگای ئازادی و سەربەستی و خۆشگوزەرانی لە ڕووی هەژاراند بکاتەوە و یەکسانی و دۆستایەتی و ئەوین بەدی بێنێت.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن بە ڕێنوێییەکانی تۆ،
هەست بە خۆشی و شادیی دلۆڤانیت بکەم و
بە تۆوە پەیوەند بم؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن گوتەکانم بگاتە ناو دڵان و
بەو پەیامەی کە لە ڕاستییەوە سەرچاوە دەگرێت،
گەلان بەرەو گەشەکردن و جاویدانی ڕێنوێنی بکەم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 17

زەردەشت هەمیشە لەو کەسانە نزیک بووەتەوە کە وزە و توانای دەروون و دەرەوەیان بە کار هێناوە بۆ کرداری باش و ڕەنگین و جوان و هەروەها ژیانیان ڕازاندوتەوە و خۆیان نەکردە دەسکەلا و بەردەستی دەست و پاوەنی پیاوی نالەبار و ستەمکار. وەک ئەو باخەوانەی کە توانیبوو باخێکی خۆش و زەریف لە داری میوە و

گوڵ و گوڵزار لە زەوییەکی دروست بکات. وەستایانە خانوو و حەوشەی خۆی هەروەک ئەندازیارێک لە هەموو کەسێکی تر، دروستتر چێ بکات. کاریزەکەی خۆی هەڵی بکەنێت و لە هەر کاریزکەنێک بە تواناتر بێت. سەدان پەزی هەبێت و بۆ هەر مەڕێکی بە هۆی ڕەنگەکەیەوە، ناوێکی قەشنگی بۆ دیاری بکات. هەموو باخەکی خۆی ئاوەدانی بکات. خۆی درەختەکانی هەڵبژێرێت و بیچێنێت و پەروەردەشی بکات. لە هەموو کارێکی دەستیدا وەستا و کارامە بێت وپێویستی ژیانی خۆی و خەڵکی تریش دابین بکات. گڵێم یا ڕاخەرەکەی بۆ خۆی بیچنێت و کاری ئاسنگەری خۆی بیکات و یا بە تۆپەڵە گڵێک کاسەیەکی جوان چێ بکات. لە هونەریشدا کە هەر هونەرمەندێک بە هونەرتر بێت. سازی جوان بژەنێت و گۆرانی و سترانی خۆش بچڕێت و لە زۆربەی ئامێرەکانی مۆسیقا وەستایی هەبێت. زانستی سەردەمی خۆی فێر ببێت و لە هەر بوارێکدا قسەی بکردایە شارەزایەکی زۆری هەبووایەت.

نزیکبوونەوەی زەردەشت لەم جۆرە کەسانە تەنها بۆ ئەوە بووە کە بزانێت مرۆڤ تا چ ڕادەیەک بەتوانا و بەهێزە و توانای بە کارهێنانی دە هێزی دەر و ناڤەوەوە* هەیە. بە بڕوای زەردەشت لە مێشک و و ئەندێشە و خێرەتی مرۆڤ دەریایەک وزە و هێز شاردراوەتەوە، کە ئەگەر مرۆڤ باش پەروەردەی بکات و بە کاری بهێنێت، هەموو کەس دەتوانێت وەک ئەو باخەوانەی لێ بێت. جا زەردەشت دەفەرمێت: "من ئەمەوێ هەموو هێز و توانا و وزەی لەش و جەستە و گیان و ڕەوان و ناخ و دەروونم وەکار کەفێت تا لە ڕێگەی ڕاستی تەرخانی بکەم، و من دەزانم کاتێک ئەم بەهرانە ڕوو لە مرۆڤ دەکات کە هەموو وزەکان بۆ یەک ڕێگە بێت، ئەوەش ڕێگای ڕاستی، هەمان یاسای هەستی کە بە سەر گیانیشدا فەرمان دەدات. من ئەزانم ئەگەر ڕەوانم دروست بێت و پەیڕەوی ڕاستی بم و هەوڵیش بدەم هێزەکانی شاراوەی لەش و ڕەوانم ببزوێت، دەروازەی هێزە سروشتیەکانم لە لام ئاشکرا و لە سەر پشت دەبێت".

زەردەشت هێندێک پرسیار ئاراستەی خۆی دەکات: "گەلۆ ئارمانجی من لە وەدەستهێنانی ئەم هێزانە چییە؟ دەمەوێت ئەم وزەیە بۆ چ کەسانێک بە کار بهێنم؟ ئایا ویستم ئەوەیە کە حەز و ئاوات و ئارەزووی خۆم بهێنمە دی و خۆم بگەیەنمە ئامانجێک کە هەمە؟ هەرگیزاوهەرگیز، ئارمانجی من هەمان ئارمانجی هەستی یە، باڵاکردن و گەشەکردن و گەیینە، بەڵام من دەمەوێت هێزەکانی لەش و دەروونم ڕووناک و بەهێز و فراوان و تابان و بەدیهێنەر بێت تا هەمووی لە پێناوی مرۆڤایەتی و فێرکردن و پەروەردەکردن و گەیاندن و خۆشبەختیی مرۆڤ وەک چرایەک بۆ ڕۆشنکردنەوەی ڕێگایەکی تاریک و تەماوی بەکار بهێنم".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
چلۆن لە بەر تیشکی تریفەی ڕاستیدا،
دە هێزی دەر و ناوەوەی من،
بەدیهێنەر و توانامەند و داگرساو دەبن؟
ئەی مەزدا..!
چلۆن بکەم تا بەمانە (دە هێز)
بە گەشەکردن و جاویدان بوون بگەم و
منیش ئەم دووانە پێشکەشی کۆمەڵان بکەم؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 18

(مەبەست لە دە هێزی دەر و ناوەوەی مرۆڤ ئەمانەن: بیستن، بینین، چێژتن، بۆنکردن، هەستکردن، توانامەندبوون، داهێنان، خێرابوون، تێگەیشتن، دووربین بوون یان پێشبینی کردن)

به درێژایی دیرۆکی مرۆڤایەتی مەردمی نیازمەند و بێدەسەڵات و پەککەوتە و نەخۆش و هەژار و گەدا هەبووە بۆ پەیداکردنی پێداویستیی ژیانیان ڕوویان لە خاوەن سامان و دارایی ناوە تا نانی سکیان بدەنێ و لە برساندا نەمرن، زۆریش لەو خاوەن دارایی و دەوڵەمەندانە لە ڕووی هەژاران بێ بەزەیی و دڵڕەق ق چاوچنۆک و پیسکە و ڕژد و چرۆک و دەست قونجاو بوون.

زەردەشت ڕوو لە ئەهۆرا مەزدا پرسیار دەکات: "ئایا سزای ئەو کەسانە کە لە ژیاندا ڕووی هەژاران دەشکێنن و دەستی یارمەتی و ئالیکارییان نادەنێ چییە؟" هەروەها دەفەرمێت: "ئەز ئاوات و دڵخواز و هێڤیی مەردم دەزانم، هەم لە ڕووی پێویستی و بژیوی ڕۆژانەوە و هەم لە ڕووی نیازی مینوویی و دەروونییانەوە و هەروەهاش دوایی و کۆتایی ئەو بەرچاوتەنگانە لە ئاکامدا. من ئەمەوێ کۆمەڵان هان بدەم، کە دەست لە بەرژەوەندیی تەسک و چاوچنۆکی و دەست قونجاویی هەڵگرن و دەستی هەژاران و نەداران بگرن و هەر کەسێک نیاز و پێویستییەکی هەبوو لە لایەنی کەسانی دارا و زەنگین و ساماندار، یارمەتی بدێت".

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
بە دروستی بە من بێژە،
ئەو کاتەی داماوێکی ڕاستگۆ،
دەچێتە لای کەسێکی زەنگین و
ئەو زەنگینە یارمەتی پێویستی پێ نادات،
سزای ئێستای ئەو مرۆڤە چییە؟
من باش ئاگادارم ئەو سزایەم،
کە پێی دەگات.
گاتا، هاتی 44، سروودی 19

پێش هاتنی دینی بەهدینی*، چەندەها دین و ئایینی جۆراجۆر هاتوون و لەناو چووبوون و هەر هەموویان بۆ خاپاندن و چەوساندنەوەی مرۆڤی هەژار بووە. نەیارانی سەرسەختی زەردەشت لەو سەردەمە کەرپانەکان و کاویەکان بوون. زەردەشت زۆر بە داخەوە بووە بۆ خەم و ئازار و دەرد و ڕەنجی پەیڕەوکەرانی ئەو ئایینانە. دەیفەرموو: " ئاخ! ئەم دێوپەرستانە چەند گێرەشێوێنن، چەند دەرد و ڕەنج و ئازاریان لە دەست دەکێشم. چۆن دەسەڵاتداری و ستەمگەریان وەک نەشتەر دەچەقێت بە دڵمدا..! ئەوانەی کە بە گەمژەکردنی بیر و رامانەکان و بە یارمەتی کەرپانەکان، جیهانیان پڕ لە دەرد و ئازار و ناخۆشی و تاڵی کردووە. ئاخ..! کە ئەم دڵپیسانە چەندێک ستەمیان بە سەر خەڵک سەپاندووە. ئەمانە کە سەرتاسەری ژیان و کار و ئەندێشەیان تەنها درۆ بووە و تەنها لە بیری پڕکردنی هەنبانەکەیان بوون و ساتێک لە بیری خەڵکی ڕەش و ڕووت و بەلەنگاز نەبوون و هەمیشەش وەکوو زالوو کاریان بەس خوێنمژین و هەوڵ بۆ وێرانی و کاڤلیی جیهان بووە. ئەمانە دەتوانن لە سەر بنیاتی ڕاستی و دروستی بۆ پێشکەوتن و ئاوەدانی و ئاشتیی گشتی بکۆشن؟"

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
چلۆن ستایشتکارانی دێوان،
دەتوانن دەستەڵاتدارانێکی باش بن؟

ئەمانە کە
بە یارمەتی کەرپانەکان و کاوییەکان،
جیهانیان بەرەو ناخۆشی و نەفرەت کێشاوە و
گەلانیان بە ئاهونالە دەرهێناوە،
گەلۆ ئەمانە دەتوانن
لە سەر پایەی ڕاستی و دروستی،
بۆ پێشکەوتن و ئاوەدانی و
ئاشتی و ئاسایشتی گشتی تێ بکۆشن؟
گاتا، هاتی 44، سروودی 20

لەو ڕۆژگارانەدا کە مرۆڤ نەیتوانیوە بە ئاسانی و ئاسوودەیی و بێ خەمی نانی ڕۆژانەی خۆی پەیا بکات، لەو ژیانە پڕ لە ئاشووب و ئاژاوە و جەنجاڵەدا، ڕێگەیەکی ڕۆشن بۆ خۆی بدۆزێتەوە و بیر و ئەندێشەی بە ژیرانە بە کار بهێنێت. لەبری جەنگ و کێشە و نەیارەتی ڕوو کاتە ئاوەدانی و کۆمەک و ئالیکاری بە هاوڕەگەزی خۆی بکات. زەردەشت باوەڕی ئاوا بوو کە هەر کەس بۆ ڕزگاربوون و گەیشتن بە خودای خۆی، یەک ڕێگا هەیە، ئەو ڕێگا، ڕێگای ئاوەدانی و بەهێزییە. ئاوەدانکردنەوەی خانوو و گوند و باژێر و وڵات بوو. بە نەرینی زەردەشت لە ڕێگەی باشکردنی بنەما و بنیاتی خیزانەوە گوند و شارەکان ئاوەدان دەبێت و لە دوایدا وڵات و نیشتمانیش ئاوەدان و بەتوانا دەبێت. بۆیە زەردەشت پێی لە سەر زانابوون و پەروەردەکردنی جڤاک دادەگرت، بانگەوازی گەلانی بۆ ئەو ڕێگایە دەکرد کە لە ڕێگای ئاوەدانی و زانایی و باش بیرکردنەوە و بەهێزکردنی خۆیان و وڵاتەکەیان بکۆشن تا بەم شێوە بە مەزدا ئەهۆرا پەیوەند ببن. زەردەشت ئەمەی بە باشترین ڕێگای ڕزگاری و پەیوەندبوون بە خودا دەزانی.

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
ئایا کەسێک،
بە زانایی و بیرکردنەوەی ژیرانە،
بۆ پتربوون و پێشکەوتنی خانوو و گوند و شار یا وڵاتەکەی و
بۆ پەرەپێدانی ئایینی ڕاستی تێ بکوشێت،
بە خەڵاتی دیداری تۆ دەگات؟
کەی و چۆن ئەم ئارەزووەی دێتە دی؟
گاتا، هاتی 31، سروودی 16

لەو کاتەوە کە مرۆڤ لەدایک دەبێت تا دەگاتە تەمەنی بیرکردنەوە و هەست بە بوون و نەبوون دەکات، وەک پەپوولەیەکە کە هەمیشە باڵەفرەیەتی، لەم گوڵ بۆ ئەو گوڵەوە دەیەوێت ئازاد بفڕێ و بژی، دوور بێت لە هەموو دەردیسەریەکانی زیندەگانی. کاتێکیش دەکەوێتە بیرکردنەوە و دابینکرنی نیاز و پێویستیەکانی ژیان، گەر فرە ژیر و وریا نەبێت دەکرێتە جیهانی بێسەر و شوێنی خراپەوە و زیان بە خۆی و خەڵکی دی دەگەیەنێت و دەبێتە هۆی ماڵوێرانی و جەنگ و ستیز و نەگبەتی و لەدەستانی ژیان کە گەورەترین بەهرەی خوایە. هەروەها دەشتوانێت ژیانێکی ئاسوودە و پڕ لە شادی و کامەرانی بە دەست بهێنێت و لەتەک هاوڕێ و هاووڵاتیانی خۆیدا بە ئاشتی و ئازادی ژیان بەرێتە سەر و لەو بەهرە جوانەی پەروەردەگار کە ژیان بێت سوود

وەربگرێت. بۆیە ڕەوشت و کردەوەی هەر کەسێک چ باش و چ خراپ بێت، سەرئەنجام بۆ خۆی دەگەڕێتەوە. لەو کاتە کە مرۆڤ لەدایک دەبێت، لاپەڕەی ژیانی دەکرێتەوە و هەر چی چاکە و خراپە بکات لە ناو دەفتەری ژیانیدا دەنوسرێت و کارنامەی بە چاکە یا خراپە دەست پێ دەکات. لە هەڵسەنگاندنی ئەم کارنامەیەدایە کە لایەنگیرانی ڕاستی پاداشتی شایان و لایەنگەرانی درۆ و ستەم، سزای پێویست وەردەگرن.

ئەی مەزدا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم:
لە کارنامەی ژیانی مرۆڤ و
لە ئەنجامی
ئەو شتەی بەسەر چووە و
ئەو شتەی بەسەر دەچێت،
پاداشت و سزای لایەنگیرانی
ڕێگای ڕاستی و چەواشەیی چی دەبێت؟
گاتا، هاتی 31، سروودی 14

لە ڕوانگای هزری مرۆڤەوە چاکە و خراپە لایەنگیرانی خۆیانی هەیە و ژیان دەکەنە دوو کەرتەوە. یەکەمیان تەبایی و برایەتی و خۆشگوزەرانی دەکاتە هەڤاڵ و هاوسێ و جیهانی دەوریشی بۆ دەڕازێنێتەوە، دووهەمیشان جەنگ و دوژمنایەتی و برسیەتی و کاڵی لە جیهانی مرۆڤدا دروست دەکاتە کەرەسەیەکی بێ بایەخ و گڕی ئەو بەدبەختییەی پێ خۆش دەکات.

زەردەشت دەیزانی هەر کارە پاداشت و سزای خۆی هەیە، چ دەروونی بێت و یاخود گیانی. هەروەها دەیویست بزانێت سزای چەواشەکارێک کە جیهان بەرەو نابووتی دەکێشێنێت و یا ڕاستکردارێک کە ژیان بەرەو چاکی و خۆشی ڕێنوێنی دەکات چییە و چۆنە. سزای ڕێبەرێکی چاکەئەندێش و تێگەیشتوو و ڕێبەرێکی گومڕێ و چەواشەکار کە ڕێگای خەڵکی دەتەنێت و دەبێتە کۆسپ و قۆرت لە بەردەم پەیڕەوانی ڕێگای ڕاست چلۆن سزایەک دەبێت.

ئەی ئەهۆرا..!
ئەمە لە تۆ دەپرسم،
سزای کەسێک،
کە وزەی چەواشەکار پتر دەکات
چی دەبێت؟
کەسێک کە لە ژیاندا
بێجگە لە ئازاردانی ڕێبەرانی دروستکردار و
پەڕەوازەکردنی ڕەنجبەران لە ئەوان،
کارێکی دیکەی لێ ناوەشێتەوە،
چ سزایەک دەبینێت؟
گاتا، هاتی 31، سروودی 15

شەماڵەکردن* و تیرۆژی* رامان

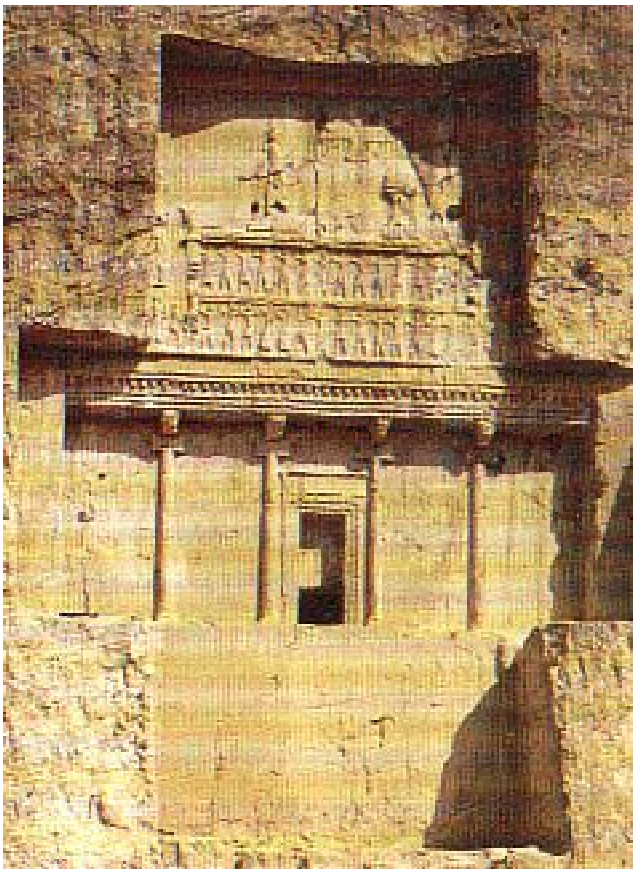

دە ساڵ تێپەڕی، دە ساڵ لە ناو بیر و رامان و لێکۆڵینەوە، تا سەرئەنجام کاتی پیرۆز و مەزنی دیرۆکی گەیشت. نزیکی دەمەوبەیانی پێش خوێندنی کەڵەشێر بوو کە زەردەشت خەونێکی سەیری دی، زەردەشت لە خەونیدا لە لای ڕۆژهەڵاتەوە سوپایەکی جەنگخواز بەرەو ئەو هێرشیان دەهێنا. سەرداری لەشکەرەکە هەمان جادووگەر بوو کە لە سەردەمی زارۆکیدا زۆر جار پیلانی کوشتنی ئەوی کێشابوو. سوپای جادووگەر هەموو پەیکەریان وەک مرۆڤ بوو بەڵام سەر و کەلەیان وەک گورگ بوو، شاڵاویان بەرەو زەردەشت دەهێنا. سوپای جادووگەر غاریاندا تا بگەنە نزیکی زەردەشتەوە، هێشتا نزیک نەبوونەوە کە لە لای ڕۆژئاواوەوە سوپایەکی دیکە پەیدا بوو. سوپاسالاری لەشکەرە بەرگی سپیی پۆشی بوو. لە دەوری ڕوومەتی تیرۆژ و خەرمانەی ڕووناهی بوو. کاتێک سوپای تیشک و بڵێسە گەیشتنە نزیکی لەشکەری جادووگەر تێشکیان تاودا و بەرەو لەشکەری جادووگەریان هاویشت و ماوەیەکی نەخایاند کە لەشکەری جادووگەر تێکشکان بڵاوەیان پێ هات و جادووگەریش پشکۆیەک نیشتە چاوی پیسی و لە سەر ئەسپەکەی گل بووەوە و تلیدا و گیانی ناپاکی دەرچوو.

زەردەشت بەم جۆرە لە ناو بۆشایی خەو و بێداریدا بوو کە سێبەرێک بە بەرگی سپی هاتە بەرچاوی. سەرتاپای وریشەی دەدا. بەڕێزەوە هەستایە سەر پێ و ڕووی کردە سێبەرەکە فەرمووی: "ئەی جوانی تریفەدا لە تۆ قەشەنگتر و پاکتر و دڵڕفێنترم نەدیووە، بڵێ کێیت و لە کوێ هاتووی و چۆن بەرەو ئەم مێهرابە* کە بەس من ڕێگای دەزانم، ڕێگەت پەیدا کردووە؟" پەیکەرە تیشکدارەکە زەردەخەنەیەکی کرد و فەرمووی: "من وەهمەن ئەمێشەسپێنت*، (بەهمەن) ئەمێشەسپێنتی رامانی پاک. لە پەیکەر و جەوهەری تۆم و هاتم کە نهێنیی خەونێک کە دیوتە بۆتی بڵێم و هەروەهاش بتبەم بۆ دیداری داداری تاک و تەنیا. هەستە و بەرگی پاک و خاوێن لەبەر

کە و ئامادە بە، ئەمەش مانای خەونەکەتە: "ئەی زەردەشت بزانە تۆ لە بارگای داداری پاک کە هەمان هێزی بەدیهێنەر و هۆش و خێرەتی بوونە، بە سەر دەکرێیتەوە و لە دادار و خێرەتی خۆت کە تیشکە و ترۆپکی خێرەتی گشتییە، هەموو نهێنییەکانی ئایین و دینی بەهدینی دەبیسیت و بە دڵ لە کارەکانت ئاگەدار ئەبێت. تۆ بە دەریایەک زانایی و ئەندێشە دەگەڕێتەوە بۆ ناو کۆمەڵان و دینی باشی بەهدینی ئاشکرا دەکەیت و گوڵی ڕاستی لە ناو دڵی دڕکدا دەپشکوێنی. بە بڵاوبوون و پەرەگرتنی ئایینی تۆ، جادووگەران و خراپەکاران ناسرەون و بۆ جەنگ لەگەڵ تۆ پەشتوێنیان توندتر دەکەن. لە سەرەتادا کوڕی خاڵی خۆت میدیا* ئایینی بەهدینی لە تۆ پەسەند و دەپژرێنێت و پاڵپشتی تۆ لە دژی جادووگەران دەکات. بەڵام زۆرداران و جادووگەرانی ناپاک لە بەرامبەری دلێری و پاڵەوانیی میدیا توانای ڕاوەستانیان نییە و هەڵدێن و خەڵکیش کە لە دینی ڕاستی و باشی بە ئاگا بوونەتەوە، دەسە دەسە دێنە ناو ئایینەکەت و دینی نوێت دەپژرێن."

ئینجا وەهمەن ئەمێشەسپێنت، ئەمێشەسپێنتی بیری چاکە لە زەردەشتی پرسی: "بە من بێژە کە کام و ئاواتی تۆ لەم جیهانە چییە؟" زەردەشت گوتی: "ئاوات و حەزی دڵی من دۆزینەوەی ڕاستییە." وەهمەن ئەمێشەسپێنت گوتی: "کەوایە هەستە با بچینە لای داداری جیهان، خێرەتی سەرەکیی بوون و ئەو شتە کە کامی تۆیە لێی ببیستی." زەردەشت هەستا و وەهمەن ئەمێشەسپێنت گوتی: "دیدەکانت ببەستە." زەردەشت چاوی بەست و کتووپڕ هەستی کرد کە دڵی وەک باڵندەیەک لە ناو سینگی بەرەو ئاسمان هەڵدەفڕێ و کاتێک چاوی کردەوە خۆی لە ناو جیهانی مینەوی بینی، جیهانی رامان و خێرەت و هزری بێکەران.

زەردەشت چاوێکی بە دەوروبەر خۆی خشاند، هەر چییەکی دی دەریای تیشک و شەوق بوو کە سەرتاسەری ئاسمانی گرتبوو. زەردەشت چووە پێشتر، تریفەی ڕووناهی و ڕۆشنایی و تیشک، مەزدا ئەهۆرا، خێرەتی سەرەکی بوون و هێزی رامانی ئافراندن لە بەرامبەری خۆی دی. ئینجا زەردەشت دەستی کرد بە قسەکردن: "ئەی مەزدا ئەهۆرای پاک و دلۆڤان..! بە من بێژە و تێمگەیەنە کە لە لای تۆ باشترین خەڵکان لە سەر زەوی کێن؟" سرووشی* مەزدا ئەهۆرا لە دڵی زەردەشت بەرسڤیدا: "باشترین کەس لە سەر زەویدا ئەو مرۆڤەیە کە ڕاستی نەشارێتەوە، چون بە هۆی ڕاستیەوەیە کە کۆمەڵان بەخشێنەر و ئازاددڵ و شاد دەبن، پاشان دەبێت دڵیان مێهرەبان بێت، مێهرەبان بە ئاو و ئاگر و زەوی و هەوا و گیا و مرۆڤ و گیانلەبەران."

زەردەشت پرسی: ئەی مەزدا ئەهۆرا..! "خراپترین کەس لە سەر گۆی زەویدا کێیە؟" سرووشی مەزدا دووبارە وەڵامی دایەوە: "ئەو کەسە بە سەر کۆمەڵدا ستەم بکات و بیانخاتە ناو دەرد و ڕەنج و ئازار، جێگای ئەم کەسە لە ناو دۆژەیە* و ژینی ناخۆش و پڕ خراپە."

زەردەشت جارێکی دیکە لە داداری مەزنی پرسی: "چاکی و خراپی چییە و ڕێگای گەیشتن بەم دووانە چۆنە؟" سرووشی ئەهۆرا مەزدا وەڵامیدایەوە و فەرمووی:" هەرچی چاکی لە جیهاندایە لە بیر و رامانی چاکە و هەرچی خراپەیە لە بیر و رامانی خراپە. شین و خەم و خەفەت و دەرد و ڕەنج و زیان لە رامانی خراپ و درۆ هەڵدەقوڵێت و هەموو چاکی و ڕێکی و جوانی و باشی و خۆشیەکان لە بیر و رامانی چاک و ڕاستی دەگرسێت. سزای خراپەکاران ژیانی ناخۆش و پاداشتی چاکەکردارانیش ژیانی خۆش."

زەردەشت دووبارە پرسیاری کرد:"ئەنجامی ستایشتی بەهدینان و چاکەکاران چییە؟" سرووشی دڵی بەرسڤیدا: "هەرچی ڕەخشان* و ڕۆشنییە لە فەڕ و ڕەخشانەوە دەبێتەوە، لە جیهاندا هیچ باشتر لە ڕۆشنی و ڕووناکی نییە. چاکە لە تیشک و خراپە لە تاریکی دەوەشێتەوە، لە هەر شوێنێک ڕۆشنایی هەبێت تاریکی ون دەبێت. ڕووناهی، زانایی و هزر و رامانی پاک پەروەردە دەکات و تاریکی، نەزانی و هەژاری و رامان و مێشکی بەستراو و دڵی ناپاک بەدی دێنێت."

پاشان دوو جیهان لە بەردەم زەردەشت ئاشکرا بوو، جیهانی رامانی پاک و جیهانی رامانی خراپ. لە جیهانی رامانی پاکدا، شەوق و جوانی و ڕێکوپێکی و ڕازاوی و هێمنی و شادمانی و پاکی و ئاوەدانی بوو و لە جیهانی رامانی خراپدا، تاریکی و تەنگی و ئاژاوە و سەرلێشێوایی و شیوەن و دەرد و ڕەنج و کاڵی بوو.

زەردەشت لە ناو بیرکردن و شیرۆڤەی رامانی خۆی بوو، کە ڕووناکییەک لە سووچێکەوە دەرکەوت و شەش پەیکەری درەخشان و تیشکدار بە نیشانەی شەش ئەمێشەسپێنت لە بەرامبەریدا ئاشکرا بوون. تاوێکی پێ نەچوو کێ یەکێک ئەمێشەسپێنتەکان، ئەمێشەسپێنت وەهمەن، ئەمێشەسپێنتی رامانی پاک هات بەرەوە ڕووی و لەتەک زەردەشت بەم جۆرێ دەستی کرد بە ئاخافتن: "داد و ئایینی من، ئاشتی و بیر و رامانی پاکە. بە کۆمەڵان بێژە: کین لە دڵ دەربکەن و جەنگخواز مەبن، خوو و ڕەوشتی رند و چاکەخواز بن، خراپ مەبن و لە گرد خراپەکاران مەگەڕن، زانیاری فێر بن و پیشەی زانایان بگرنە بەر، پەرە بە چاند و فەرهەنگ و ئاوەز و فەرزانیی بدەن و ڕەوشتی خراو بنبڕ بکەن، لەگەڵ دوژمنان بە داد و ڕەوا هەڵسوکەوت بکەن، لەتەک دۆست و هەڤاڵ چاکە بکەن، بێ باشی ئاگاداری چواپێیانی سوودمەند و بەهرەدار بن."

دوای ئەو ئەمێشەسپێنتی دووهەم، ئەمێشەسپێنت ئاشاوەهێشتا* (ئۆردیبەهشت) بەم چەشنە دەستی کرد بە ئاخاوتن: "داد و ئایینی من ئاشاوەهێشتا ئەمێشەسپێنت، ڕاستی و پاکییە. بە کۆمەڵان بێژە: دەروون و ڕووی (ناوەوە و دەرەوە) خۆیان هەمیشە پاک ڕاگرن، لە بوختان و ناپاکی خۆیان دوور بخەنەوە و ستایشتی ڕاستی و پاکی بکەن، ڕێگای ڕاستی بپێون کە تاکە ڕێگە لە جیهاندا ڕێگای ڕاستییە، بۆ پاکی بیر بکەنەوە، وتە و شتی چاک بە زمانتانا بێژن و بە پاکی هەڵسوکەوت بکەن، لەتەک یەکتردا یەکدڵ و یەکزمان بن، لە درۆ و سوێند و فریو و جادوو دوور بن، ئاگر* لە گێتیدا نوێنەر و ڕەمزی ڕاستی و پاکی و خۆشەویستی و خاوێنییە، بیپارێزن و لاشەی مردارۆبوو و شتی پیس ناپاکی مەکەن."

دوای ئەمێشەسپێنت ئاشاوەهێشتا، ئەمێشەسپێنت خشترەئێریە (شەهریوەر) دەستی کرد بە ئاخاوتن: "داد و ئایینی من خشترەئێریە ئەمێشەسپێنت، ئازایی و بەهێزی و ئەرکی ئەنجامهێنانی و بەرپرسیاری کار و سپاردە و خەباتە. بە گەلانیش رابگەیەنە کە بۆ گەورەیی و سەروەریی و زەنگینی و دەوڵەتمەندی و دەستڕۆیشتوویی کۆشا بن، گوێ لەمشت و فەرمانبەری بەرێوبەران و کارزانان و هەڵسوڕێنەرانی دادگەر بن و ڕێزیان بگرن، لە فرۆشتن و سەودا دروستکاری پاشەکەوت بخەن، بۆ کارکردنیش کاری سوودگەیەنەر بۆ کۆمەڵ و خۆتان هەڵبژێرن و هەستی بەرپرسیاریتان بەرامبەر بە کارتان هەبێت، لە بێکاری و تەوەزەلی* و لەشگرانی و پارسکی کردن* دووری بکەن، حەز و هیوا و ئاواتی خەڵک پێشێل مەکەن و بەرچاوتەنگ و چاونژێر* مەبن، زێڕ و زێو و مس و مەفرەغ و پارە و دراوتان پاک ڕاگرن تا ژەنگ نەهێنێت و بە کار بێت."

ئینجا ئەمێشەسپێنت سپەنت ئارمەئیتی* (ئەسفەند) دەستی کرد بە قسەکردن: "داد و ئایینی من سپەنت ئارمەئیتی ئەمێشەسپێنت، لەخۆبووردن و مێهرەبانییە، لە لووتبەرزی و بایی بوون و فیز و لەخۆدەرچوون و هیوای فیرۆ و خۆپەسەندی و خۆویستی دووری بکەن، گەشبین و چاوپاک و بێ خەوش بن، کەس و کاری هەژار و نەدارتان بەلاوە شەرم و نەنگ نەبێت و لە داهاتی خۆتان یارمەتییان بدەن و داڵدەدەر و هاودەنگیان بن، لە بنیادنانی شوێنی سوودگەیەنەری گشتی پێشڕەو بن، وەک زەوی هێدی و لەسەرخۆ و ئارام بن، زەوی پاک و خاوێن و ئاوەدان ڕاگرن، خۆتان لە پیسی و چەپەڵی و خوێن و مردوو دوور ڕابگرن و لە تێکلاوبوونی ئەمانە بپارێزن، مردوو لاشە و مردارۆبوو لە جێگایەک بنێژن کە لە کێڵگە و زەوی و زار و ئاو و چۆم و ڕووبار و دەرە و شیو دوور بێت، زەوی بکێڵن و باخ و ڕەز و دارستان ئاوەدان بکەن، چونکە زەوی سوودی فرێ و لە ڕادەبەدری هەیە."

هەئورتات ئەمێشەسپێنت* (خۆرداد) وتاری خۆی ئاوا دەست پێ کرد: "داد و ئایینی من ئەمێشەسپێنت هەئورتات، شادی و ئاوەدانییە، جاڕ بدە بە گەلان دڵیان شاد و خوڕەم و لەشیان پاک ڕاگرن، پاکیی بەدەن خاوێنی ڕەوان و گیانە، ناسوپاسی مەکەن و هەرگیز خەمبار و دڵتەنگ مەبن، بە چاوی چاکە ژیان و جیهان ببینن و بە دادی هەئورتات کەیفخۆش بن، دڵخۆش و بەدەماخ بن و هەوڵ بۆ جێکردن و ئاوەدانکردنەوە بدەن، ئاو کە هۆی پاقژی و ئاوەدانییە هەمیشە پاک ڕاگرن و هەرگیز بە لاشە و پیسی و مردارۆبوو ئالوودەی مەکەن، جل و بەرگتان لە ئاوی ڕەوان مەشۆرن، کارێز بکەنن و زەوی وشک ئاوەدان و بەهرەمەند بکەن، مەردم چاک

بزانن کە ژیان و هێز و توانا و بەرگەگرتنیان لە ئاوە، ئاوە کە لەشی ئاژەڵ و و گیا و گیانلەبەران زیندوو ڕادەگرێت و وڵاتیش تازە و سەرسەوز دەکاتەوە، پیسی مەکەن و خۆراک و خواردەمەنیی پاک و خاوێن بخۆن، چونکە خواردنی ناپاک لەش و گیان ناپاک دەکات."

لە کۆیاییشدا ئەمێشەسپێنت ئامەرتات* (ئامۆرداد) ئاوا دەستی کرد بە ئاخافتن: "داد و ئایینی من ئەمێشەسپێنت ئامەرتات، تەندروستی و تەمەندرێژییە، بە کۆمەڵان بڵێە لەشی خۆیان بەهێز و توانامەند ڕاگرن، لە درۆ و خراپە دووری بکەن، خانوو و جل و بەرگیان پاک ڕاگرن، زۆنگاو و ئاوی وێستاو وشک بکەن و لە جێگایدا کشتوکاڵ بکەن، دار و درەخت بچێنن و پەرەی پێ بدەن، نمام و داری بەردار و جوان مەبڕن، بەر و میوەی کاڵ و نەگەیشتوو مەڕنن، تیمار و دەرمانی هەژاران بکەن و پەرەستار* و خەمخۆریان بن، ئاسایشی مرۆڤ و بوونی زیندەبەران لە ڕووان و سەوزبوونە. بەهدینان پشتوین* و کەمەربەند ببەستن. لە چوار گەوهەری ئاو و ئاگر و هەوا و خاک ڕێز بگرن و پیسی مەکەن، چونکە لەم چوار گەوهەرەیە کە لەشی هەموو گیانلەبەران بەدی هاتووە، شاگردان بۆ پەرەپێدانی ئایینی بەهدینی ئۆلی ڕاستی بکۆشن و کۆمەڵان ڕابهێنن کە تەنیا ڕێگای ڕاستی هەڵبژێرن."

زەردەشت هەروەها لە لە جیهانی مینوو گەشتی لێدەدا و لە شوێنی ئەمێشەسپێنتەکان دوور دەبوو، لە ناکاو هەستی بە شنەی بایەی فێنکی زۆزان و چیاکانی سەرزەمینی میدیای کرد کە ڕوومەتی ناز دەکێشا، دەنگی کەڵەشێری بیست کە مژدەی هەڵستنی رۆژێکی نوێی دەدا، دەنگی ئاشنای باڕەباڕی مەڕ و فیقەی شوان و دەنگی زرنگەی زەنگۆڵەکانی ملی چێر و بزنی گوند کە لە داوێنی چیا بوون بیست. یەکەم پرووسکە و تیرۆژی خۆرشید لە سەر لووتکەی کێوی بینی، هەستی کرد لە سەر زەوییە و لە ناو مێحرابەکەی خۆیەتی و ئەو جیهانە مینووە کە بینیی، هەمان رامان و ئەندێشە و مێشکی خودی خۆی بوو.

گوڵی کێویی و خۆرسک و ڕەنگاوڕەنگ و بۆنی خۆشی بەرزنگڵ*، چیاکانی زۆزانی میدیای داپۆشیبوو، لە داوێنی چیا سپی ئار* سەری ئاڵاندبووە یەک، شۆڕەبی و داری سنجوو کەناری قۆپی و مێرگەکان و درەختی میوەی جۆراجۆر کە بە ڕیز لە کەناری جۆگەی ئاو چاندرابوون، سروەی با سەرپەلەکانی دەلەراندەوە. لە لایەکەوە وەرزێرەکان خەریکی کێڵاندنی زەوی بوون و مەڕ و مانگا بە ئەسپایی خەریکی لەوەڕینی خۆیان بوون، پەڕەندەکان لە سەر چڵی دارەکان دەیانچریکاند و لەم چڵ بۆ ئەو چڵ دەفڕین. زەردەشت کە ئەم دیمەنە جوان و سرنجڕاکێشانەی دەدی، یادی ڕووداوەکانی شەوی ڕابردووی دەکرد کە لە ناو رامانی خۆیدا دیبوو و بیستبووی. لە پڕا جۆش و خرۆشێک کەوتە دڵی و ڕۆشناییەک کەوتە مێشک و رامانی، ئارام دەستی دایە خامە* و دیتن و بیستن و گۆڕانکارییەکانی ئەندێشە و ڕەوان و مێشک و جۆششی دڵ و گیانیی بەمجۆرە نووسی:

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتە تۆم بە پاکی ناسی
کە رامانی پاک رووی کردە من و پرسیی:
تۆ کێیت و
لە چ خانەدانێکی؟
لە هەمبەر پرسیار و دوو دڵییەکانی ڕۆژانە،
لەمەڕ جیهان و خۆت،
چ ڕێگایەک هەڵدەبژێریت و
چ ڕێگایەک دەناسیت؟
گاتا، هاتی 43، سروودی 7

منیش بەم چەشنە بەرسیڤم دایەوە:
من زەردەشتم،
تا ئەو جێگایەی کە لە توانامدایە،
دوژمنی سەرسەختی درۆزان و
پەنای بە هێزی ڕاستگۆیانم،
ئەی مەزدا..!
داواکارم، تا ئەو کاتە ستایشتگەر و درووودبێژی تۆم،
هەمیشە لە وزەی بێکەرانی تۆ،
بەهرەمەند بم.
گاتا، هاتی 43، سروودی 8

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتەی تۆم بە پاکی و پیرۆزی ناسی کە،
رامانی پاک رووی کردە من و پرسیی:
نوێژ بۆ کێ دەکەیت؟
وەرامم دایەوە:
بۆ تیشکی پیرۆز و ڕەخشەندەی مینووی مەزدا نوێژ دەکەم و
هەتا بڕست و توانام هەبێت
پشت بە ئایینی ڕاستی دەبستم.
گاتا، هاتی 43، سروودی 9

ئەی مەزدا..!
کەوایە بەرەو ڕاستیی دڵخوازم
ڕێنوێنیم بکە،
تا بە پەیڕەوکردنی پاکی بیبینمەوە.
پرسیار و ئازموونی خۆتم ئاراستە بکە،
کە پرسیار و تاقی کردنەوەی تۆیە،
هێز و دلێری
بە ڕابەران دەبەخشێت.
گاتا، هاتی 43، سروودی 10

ئەی مەزدا..!
ئەو دەمە تۆم بە پاکی ناسی کە،
رامانی پاک ڕووی تێ کردم و
منیش لە گوتاری تۆوە فێر بووم و زانیم کە،
هەرچەندە پەرەپێدانی ئایینی تۆ،
لە ناو مەردۆم دژوارە،
بەڵام من ئەو شتە بە ئەنجام دەگەیەنم،

كە بە لای تۆوە باشترینە.
گاتا، هاتی 43، سرووودی 11

دوای ئەوە کە بە منت فەرموو،
بەرەو ڕاستی برۆم
تا زانا بم،
هەروەها تێ بکۆشم
سرووش لە دڵم دەنگ بداتەوە،
تا لە بەر تیشکی ڕۆشنایی ئەودا تێ بگەم
کە هەر دوو دەستەی چاکەکار و خراپەکار،
پاداش و سزای پێویست دەدرێن.
گاتا، هاتی 43، سرووودی 12

ئەی مەزدا..!
ئەو کاتە تۆم بە جوانی ناسی
کە رامانی پاک بەرەو ڕووی من هات و
منیش پێم گوت:
بۆ گەیشتن بە ئامانجم،
ئارەزووی ژیانێکی پڕتەمەن دەخوازم،
ئەو ژیانە دڵخوازە کە،
تەنها تۆ دەیبەخشی و
لە توانا و دەستەڵاتی تۆدایە.
گاتا، هاتی 43، سرودی 13

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتە تۆم بە ڕندی ناسی،
کە تۆم لە سەرەتای ژیاندا بینی،
زانیم کە بۆ گوفتار و کردار
پاداشتت دیاری کردووە.
چاکە بۆ چاکەکاران و
سزاش بۆ خراپەکاران.
ئەم یاسایە
لە بەر پرشنگی زانست و هونەری تۆ،
تا ئەنجامی ئافراندن و کۆتایی غیان
دەمێنێتەوە.
گاتا، هاتی 43، سرووودی 5

ئەی مەزدا..!

ئەو کاتە تۆم بە پاکی و بە توانامەندی ناسی،
کە زانیم تۆ بە هێزی خۆت
خواستی ئێمە بە جێ دەهێنی،
سزا و پاداشتی
چەواشەکار و ڕندکاران دەدەیتەوە.
ئاواتەخوازم بەوتیشکە کە لە ڕاستی وزە دەگرێت
گەرما ببەخشیتە دڵەکانمان و
لە هەبوونی رامانی پاک
بێ بەهرەمان نەکەیت.
گاتا، هاتی 43، سروودی 4

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەو کاتە تۆم بە زەریفی ناسی،
کە رامانی پاک بەرەو ڕووی من هات و
منی فێر کرد کە،
باشترین ڕێگای گەشەکردنی مینوویی،
بیرکردنەوە لە ناو هێمنیدایە و
ڕابەر هەرگیز نابێت هەوڵی کەیفخۆشیی چەواشەکاران بدات،
چونکە هەمیشە ئەوان لە دژی ڕاستگۆیانن.
گاتا، هاتی 43، سروودی 15

کە وایە من،
وەک سروودبێژێک کە متمانەی بە ڕاستییە،
بە باشترین هزرەکان و
بە ئەوینی تۆ،
بەو جۆرە لە تۆ دەخوازیت،
داواکاری ڕابەریی کۆمەڵم.
ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
خواستم ئەویە:
بتبینم و ببم بە هەڤاڵی تۆ.
گاتا، هاتی 33، سروودی 6

کە وابێت،
بۆ ئەوەی بە نجامی کۆتایی بگەم،
بۆ ئەوەی تەمەنم درێژ بێت و
لە کۆشک و سەرای رامانی پاکدا بگرسێمەوە..
ئاوازی سرووشم پێ ببەخشە،
کە سەرتۆپی هەموو ئاوازانە،

هاریکارم بە و
ڕاستی و پاکی بکە بە پاڵپشتم..
تا بتوانم ڕێگای بەهدینی،
بەرەو بارەگای شکۆداری مەزدا ئەهۆرا بدوزمەوە.
گاتا، هاتی 33، سروودی 5

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئاگادارم بکە،
تا لە ڕێگای ڕاستی و رامانی پاکەوە
ئە ئایینە هەڵبژێرم
کە بۆ من باشترینە،
لە ئەو شتانەی کە دەبێت و نابێت،
ئاگادارم بکە.
هاتا، هاتی 31، سروودی 5

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
ئەی ڕاستی..!
بە هۆنەری سروود و هۆرەی ئەندێشەبزوێنەری خۆت،
مێهرەبانی و ڕووی تێ بکەن و
یار و هاریکاری بن.
تا بتوانێت کۆمەڵان
بەرەو ڕووناکی ڕێنوێنی بکات.
گاتا، هاتی 50، سروودی 5

زەردەشت ئامادەیە
لەش و گیانی و
هەڵبژاردەی سرووده پیرۆزەکانی،
کە هەڵقوڵیو لە رامانی پاکیەتی
پێشکەشی مەزدا بکات.
هەروەها کردار و وتار و وریایی و
هەموو توانای مینوویی خۆی،
پێشکەشی راستی بکات.
گاتا، هاتی 33، سروودی 14

کاتێک کە زەردەشت لە جیهانی مینوو هاتە دەرەوە، هزر و رامانی ڕوونتر و دڵی بەتینتر و بەشەوقتر لە جاران بوو. هەست و سۆز و رامانێکی نوێ لە دڵ و دەروونی زەردەشتدا بهێهاتبوو. دەبوایە پەیامی ڕاست و پاکی خودای بە کۆمەڵان جاڕ دایە. پەیامێک کە گرساو لە پرووسکەی رامانی پاک و وانەی ئەهۆرا مەزدا و ڕاهێنانەکانی ئەمێشەسپێنتەکان بوو. دەبێت ڕێگای ڕاستی و ڕێگای خێرەت و زانست بە کۆمەڵان نیشان بدات و

به دژی ستەمگەران و جادووگەران و خراپەکاران ڕاپەڕێت و دەست و باوشی پڕتوانای بۆ یارمەتی کۆمەڵ ئاواڵە بکات. دەبێت مێهراو و چیا بە جێ بهێڵێت و بچێتە ناو خەڵکەوە و دەنگی دەرد و ڕەنج و ئاهیان ببیستێت. ئەو تێ گەیشتبوو کە ڕێگایەکی نوێ لە بەردەمی کراوەتەوێ و دەبێت هەنگاوی بۆ بنێت.

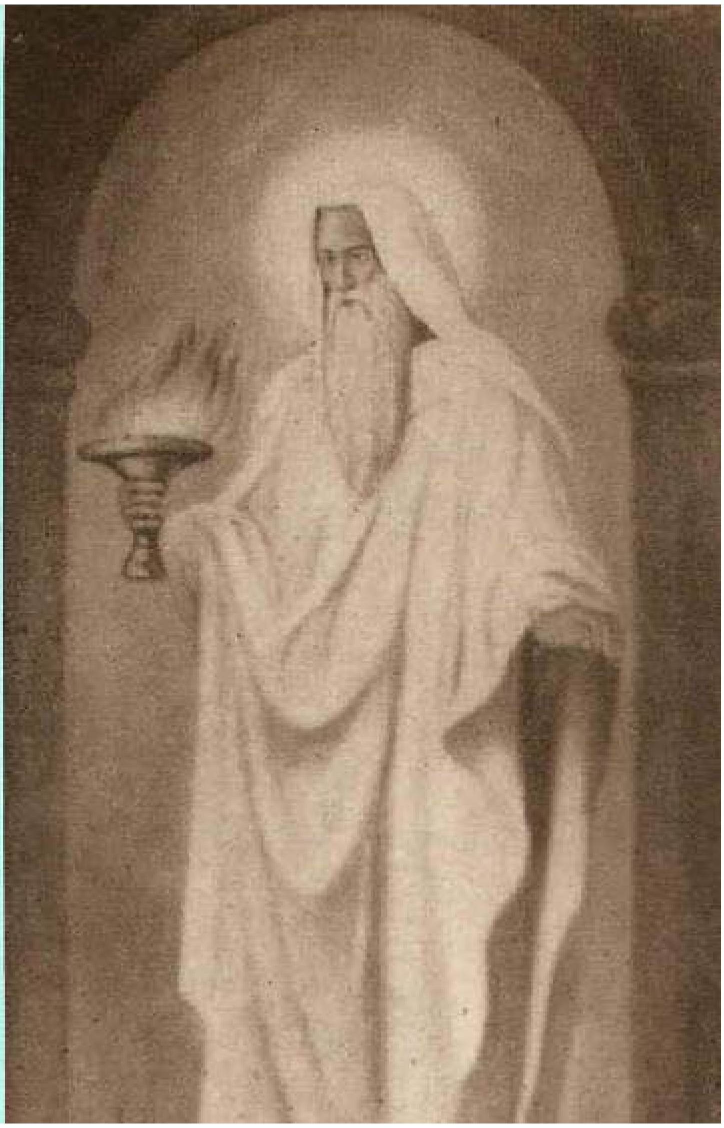

گلە و گازندەی ڕەوانی جیهان
و
سەرەتای پەیامبەری

زەردەشت بڕیاری چارەساز و گرینگی خۆی دا و لە چیا هاتە خوارەوە و ڕووی کردە ناو خەڵک، هێشتا چەند هەنگاوی نەنابوو، کە لە دوورەوە دەنگێک بەر گوێی کەوت، دەنگێکی دڵتەزێن و خەمناک. سەیر بوو! هەر چی زیاتر دەچووە پێشەوە، ئاهونالە بەسۆزتر و ئاشکراتر دەبیسترا. زەردەشت ئاوا هەستی کرد کە هەمووی زەوی و گیا و گیانلەبەران و خەڵکێک کە لە سەر زەوی خەریکی کشت و کاڵ بوون، دەستیان بڵێند

کردوەتەوە و دەپاڕێنەوە. لە پاڕانەوەی هەموویاندا دەردێکی نادیار هەبوو کە دڵی زەردەشتی ئازار دەدا. زەردەشت لە سەر تەلەسەنگێک، لە کەناری جۆگە ئاوێک لە ژێر درەختێک دانیشت و گوێی بە لاڵانەوەکە دا، گازندە و شیوەن و ناڵەی پڕخرۆشی ڕەوانی جیهان بوو:

ڕەوانیی جیهان لە لای ئێوە (ئەهۆرا مەزدا) گازندەی هەیە:
هاوار.... بۆچی منت ئافراند؟
کێ منی خستە ناو قاڵبی بوونەوە؟
ڕک و تووڕەیی و ستەم و دەستدرێژی و ڕووشی،
منی داگرتووە.
بێجگە لە تۆ پشت و پەنایەکم نییە،
فریاڕەسێکی دڵسۆزم،
پێ بناسێنە،
کە ڕزگارم بکات.
گاتا، هاتی 29، سروودی 1

"ئەرێ ئەمە ڕەوانی گۆی زەویە کە ئاوا دەناڵێنێ و دەنگی گازندەی بەرز بووەتەوە و لە ستەم و زۆرداری و دەستدرێژی و خوێنمژی و کین و رووشێک کە گەمارۆی دابوو بە بارەگای ئەهۆرا مەزدا گلەیی دەکات، ڕەوانی بوونەوەران و لە هەمووی بەرزتر گلەیی دڵتەزێنی ڕەوانی مرۆڤ بوو. زەردەشت هەر چی گوێ و بیری چڕتر دەکرد، فرەتر هاوار و داخ و خرۆش و شینی ڕەوانی جیهانی دەبیست:
"ئاخ لەم گشتە ستەمە..!
ئاخ لەم گشتە گەمژەیی و نەزانییە..!
ئاخ لەم گشتە خراپەکاری و ئازار و کینە..!
دەڵەی ژیان لەم جیهانە نفرین کراوە و بە ستەمەوە هەڵواسراوە،
گوێ لە هەر کوێ دەگری ناڵە و شین دەبیستی،
بە هەر لایەک دەڕوانی لاشەیەک دەبینی.
جاری وایە ئەم لاشە، لاشەی گیاندارێکە کە بۆ ڕەزامەندی خوداکان پێشکەش کراوە،
و زۆر جار تەرمی مرۆڤێک دەبینی کە خوا زەمینییەکان ژیانیان لێ ساندووە.
ئێواران لە کاتی ئاوابوونی ڕۆژدا،
بەد ڕەوشتەکانی گێل و نەزان،
لە خانووەکانیان دێنە دەرەوە،
لە گردی ئاگرێک کە دایانگرساندووە، لە ناو ئەشکەوتێکی تاریک کۆ دەبنەوە، ئینجا بە بۆنی گیایەکی تایبەت کە لە کاتی سووتاندا دووکەڵ دەکات، پێدەکەنن و سەرمەست شاد دەبن، باوەڕیان وایە کە نیاز و پەیامیان بەرەو ئاسمان و بەرەو و بەرەو خواکان دەچێت و ئاواز دەخوێنن.
ئینجا، شیرەی گیایەکی مەستیهێنەر دەنۆشن، سەرخۆش و بێخود،
بە دڵڕەقی و توندی،
ئاژەڵێک دەکوژن و خوێنی دەنۆشن،
و تا درەنگانێکی شەو لە گردی ئاگرەکە دەچەرخن و هەڵدەپەڕن،
و لە دوایدا بۆ خانووەکانیان دەگەڕێنەوە،

لە گەڕانەوەیاندا، هەژارانە برچی و بێ خانەومان و خەوتوو لە ناو کووچی و کۆڵانان و بە خەبەر دێنن و بۆ شادیی دڵی خۆیان ئەوان ئازار دەدەن و بە بیستنی دەنگی ناڵە و گریان و دیتنی فرمێسکیان پێدەکەنن و قاقای شادی لێدەدەن.

هەموو جێگایەک فەرتەنەی ڕک و گرژی و تووڕەییە،

لە لایەکەوە ڕکی دەوڵەمەندان لە هەژاران و لە لایەکی دی ڕکی نەداران و لانەوازان لە ستەمگەران و ساماندارن،

یەکێک بە ئەشکەنجە و ئازار و ستەم کەسێک دەکوژێت و کەسێکی دی ستەم و زۆر و ئەشکەنجە دەکێشێت.

هیچ توانای بەربەرەکانێشی نییە،

لە ناو لەش و گیانیدا،

ڕک لە سەر ڕک کۆ دەبێت،

ڕکێک کە دەڕوات ڕۆژێک وەک گڕکان بتەقێتەوە و بپژێت و هەموو تشتێک بکات ئاگر و دووکەڵ.

هەموو شوێنێک بۆنی بۆگەن و داڕزیاگی لێ دێت،

وتەکان هەمووی پڕوپووچ و هەڵیتوپڵیت و بێ گیانە،

کردارەکانیش هەمووی سەرسەری و ناهۆشمەندانە و دینانەیە*.

سۆمای ئەندێشە و ژیری کوژاوەتەوە،

ئاسۆیەک زانست و ژیری نابیندرێت کە ڕێگا بۆ کۆمەڵان بکاتەوە،

هیچ هزر و بیرێک، تیشکێکی لێ نادروشێتەوە تا بەر پێی کەسێک ڕوون بکاتەوە.

لە هەموو شوێنێک بێجگە لە تاریکی و وێرانی شتێکی دی بەدی ناکرێت.

لە دوورەوە هاوارێک بە گوێ گەیشت،

ئەم هاوارە هی کێیە؟

هی ڕێگرێکە کە سەر ڕێگای ڕێبوارێکی گرتووە و سامانی تاڵان دەکات و گیانی دەستێنێت؟

هی ستەمگەرێک کە گەرووی گیرکەوتوویک دەتاسێنێت؟

هی مشتی زۆردارێک لە سەر سینگی داماوێک دێتە خوارێ؟

هی زیندانییەکە کە لە بەندیخانە لە ژێر ئێش و ئازاری ئەشکەنجە دەناڵێنێت؟

هی خوێنی گەشی مانووێکە کە لە سەر سینگی دەڕژێت، لەتەک دووایین ترپەی دڵ و دووایین هەناسەی و بینێک کە دێتە دەر؟

یان هی خانوویەکی دوورە، کە شەپلاخەی گرانی پیاوێکی دڵپیس و ناپاک، کە دەیدات لە ڕوومەتی ژنێکی پاک و هەژار و سیابەخت، ئەی داخەکەم ئەم هاوارە هی کێیە؟

نە جارێک هاوار،

هاورا و هاوار.

بۆچی هەمیشە لە ڕووی ئەم، ئەم هاوارانە هەڵدەسێت؟

بۆچی ئەوەندە مرۆڤی دڕەندەخوو و ناپاک و بیرچەوت لە سەر گۆی زەوی زۆرن؟

بۆچی دەستی ئەم ستەمکارانە ئاوا بەربڵاو و ئاوالایە لە سەر ژیانی هەژاراندا؟

بە ڕاستی چ نێویک بۆ ئەم چەشنە ژیانە گونجاوە؟

چ شتێک ئەم گشتە تووڕەیی و خراپی و ستەم و ئازار و ڕک و تۆڵە و دەستدرێژی و بیری کوشتن و دزین، لە دڵ و گیان و مێشک و ئەندێشە و گوفتار و کرداری مرۆڤ جێگیر کردووە؟

ئەم دەستدرێژی و تاڵان و چەپاوە بۆ چییە؟

بۆچی کۆمەڵان ناخوازن و ناتوانن بە دەستکەوتی خۆیان خۆشنوت بن و لە سایەیدا بە خۆشی بژین؟

بۆچی چاوی هەر کەسێک نیگەرانی خواست و دەسکەوتی ئەوی دیکەیە؟

بۆچی هزر و کرداری هەمووان لەم ڕێگادایە، کە چۆن و بە چ جۆرێک دەتوانرێت بە سەر خواست و بەهرەی مرۆڤێکی دی دەستدرێژی بکات و ویستی بدەزێت؟

بۆچی ساماندارن و دەسەڵاتداران هەرگیز تێربوونیان نییە و هەرچی تاڵان و ڕاو ڕووت دەکەن، هەر بۆ دزین و دۆشینی گەل هەوڵیان فرەتر و چاوبرسیتر و زگبرسیتر دەبن؟

ئەم ترس و هەراسە چییە کە لەش و گیان و دڵی هەمووانی داگیر کردووە؟

نیگەرانی و ترسێک کە هەموو شادی و خۆشی و هیوا و ئاواتەکانی لە دڵاندا کوشتووە و هەموو پێوەندییەکانی ناو کۆمەڵی بە ژەهری ڕەشبینی ئاڵۆز و تەڤلی یەک کردووە؟

نیگەرانی و ترسێک کە هەموو پیت و بەهرە و سوودمەندی و جوانیەکانی زەوی لە بەر چاوی کۆمەڵان شاردوەتەوە و لە جێگایدا خار و ژەهر و نەشتەر و شمشێر و بڕین و خوێن و ماندوویی و شەکەتی و مەرگیان جێگیر کردووە؟

بۆچی گەلان پابەندی سۆز و پەیمان و گفتی خۆیان نیین؟

خەڵک لە کاتی بەستنی پەیمان لەتەک یەکتردا،

بە ڕووی سادە و ساکار و کراوە و خۆشگوفتار و دڵڕفێن دەوستن،

بەڵام لە کاتی کرداردا هەموویان وەک گورگ دڕ دەبن،

بێجگە لە دڕین و خواردن و بردن و دزین، هیچ بیرێکی دی لە مێشکیاندا بەدی ناکرێت.

لەم گێرە و کێشەی پەیمانشکێنی و بەدبینی و چەتە و تاڵانی و نەزانیەدا، بێ پەنا و هەژار و دڵساف و ڕەش و ڕووت و بێدەسەڵاتان نابووت دەبن، بێ شەرمان و ملهوڕان و ستەمگەران و ساماندارن و ماستاوچیان و درۆزنان و فریوکاران و ناپاکان زاڵ و فەرمانڕەوا دەبن.

بە ڕاستی ئارمانجی زیندەگی چییە؟

بۆچی مرۆڤ ئافرێندراوە؟

گەلۆ ئارمانجی ئافراندن و ژیان ئەمە بووە کە مرۆڤ هەمیشە لە گۆمی ڕەنج و دەرد و ستەم و ئازار و ئەشکەنجە و خەم و شیندا بخنکێت؟

ئایا ژیانی گەلان هەتا کۆتایی دێت بەم چەشنە دەبێ؟

ئایا گشت ئەم ڕک و گرژی و ئازار و کین وماڵوێرانی و خراپی ڕەنج و ستەمانە پایانێکی نییە؟

گەلۆ ڕێپیشاندەر و ڕزگارکەرێک نایەت کە یارمەتی خەڵک بدات و لەم ژیان و چارەنووسە ڕەش و تەماوییە و لەم دەرد و پەژارییە، ڕزگاریان بکات؟"

زەردەشت هەروەها کە گوێ هاوار و گازندەی ڕەوانی جیهان شل کردبوو، ڕووی کردە ناو باژێری شیز. لە شیز بوو کە ئاشکراتر و ڕوونتر هۆی هاوار و بانگەهەڵدانی ڕەوانی جیهانی لە ڕەواڵەت و کرداری خەڵکی ناو شار بەدی کرد. باژێر خەمناک و خامۆش بوو. چهرەی خەڵک گرژ و خەمبار و توڕە و تاڵ بوون. لە ناو شاردا هەموو شتێک ڕەنگی تێکشێواوی و ئاڵۆزی دەدایە بەرچاو. رامان و گوفتار و کرداری خەڵک وەک مەستانی بێ ئاوەز بوو. وتەکانی خەڵک هەمووی بێ نرخ و بێ ڕێز بوو. وتارەکان لە ڕاستی دوور بوون و هەمووی پڕوپووچ و بێناوەرۆک و دڵشکێن و ئازاردەر و سست و بێپایە بوون. خەڵکانی زانا و تێگەیشتوو هەموو دەستەوئەژنۆ و گۆشەگیر بوون، لە چارەنووس و بەختی خۆیان و شارەکەیان و لە شێوەی ژیان و گوزەرانی خۆیان و ئەوانی دیکە ناڵان و غەمبار بوون. دز و خوێڕی و نەفام و گێل و گەوج و سەرشۆڕ و بێ ئاوەز و فریوکار و ستەمگەر و خراپەکار و درۆزن هەموویان خەریکی ڕابواردن و حەز و ئاواتیان بوون و توند و تۆڵ و چالاک ئەسپی کام و ئارەزوویان دەئاژۆت.

لە ڕەواڵەتدا دەستەڵاتدار وەک مرۆڤ بوو، بەڵام دڵیان ڕەش، بە جلوبەرگی مەڕ و لەشیان وەک گورگ بوو. گورگان پەلاماری هەموو شوێنێکیان دەدا و خوێنیان دەڕشت. خراپی لە هەموو جێگایەک بڵاوەی کردبوو و ڕووت لە هەر کوێ کردبایە خراپەکارت ئەدی، پەیڕەویی کەسێکت بکردایە تووشی چەوتی و هەڵە و گومڕیی دەکردی، کاتێک لەگەڵیدا بپەیڤایەتی قسەی درۆی بۆ دەکردی و کاتێک لێی دوور بکەوتایەتی خەریکی داڕژتنی پیلانێک بوو بۆت.

مرۆڤ وەها لە خشتە دەر چووبوو کە لە ڕووبەڕوو هاوڕێ و تەبا و دڵسۆز بوون و لە پاشەملیش خۆسپیان* دەکردی. ئایین و دین و ئارمانج و داد، سست و لاواز بوو و نادروستی و درۆ و پیلان و گومڕیی، هەموو ئارمانج و ئایینیان ببوو. هەر کەس بۆ ڕێگای ڕاستی و دروستی و پاکی بڕۆیشتایە، دەکەوتە ناو شەرمەزاریەوە و هەر کەس ڕێگای نادروستی و درۆ و ناپاکی و دزیی بپێوایە بە سەرفەرازی دەگەیشت. لاوان و گەنجان بێ پەروا و ڕووش و بەدخوو بوون و ژنانیش نالەبار و ئالۆزی و لار، پیاوانیش سووک و چرووک و بەدڕەوشت. دەستی لاوان بۆ جوانمەردی و زمانی پیران بۆ ئامۆژگاری بەسترابوو. کەسێک دەستی کەسێکی دیکەی نەدەگرت و هەرکەسیش پەناهی بۆ کەسێکی دیکە ببردایە نائومێد و سەرشکست و ڕسوا دەگەڕایەوە.

خراپترین و ستەمگەرترین خەڵکان بۆ بەرپرسیاری و بەڕێوبەری کارەکان دابین کرابوون و خەڵکانی باشیش بێدەستەڵات و بەرکەنار دانرابوون. ڕەنج و خەمۆکی هەموو شوێنێکی داگرتبوو و هیچ لێوێک بە خەندە نەدەکرایەوە. جوانان و گەنجان بە هۆی هەژارییەوە توانای زەماوەنیان نەبوو و بە بێهاوسەر دەمانەوە و ئەمە دەبوو هۆی تەنهایی و بە هەڵداچوون و بەرەو ڕێگەی چەوت و کرداری خراپەچوونیان. کاری سۆزمانی* زۆر بوو، برێک بەم پیشەیە ژیانێکی بەرز و پڕسوودیان دەست کەوتبوو. دین و ئامانج ون بوو و کەسێک لەم بابەتانە نەدەدوا، مەگەر بەس بە زمان. ڕواڵەتەکان ڕێکوپێک و ئاراستە، دەروون و ناوەڕۆکەکان ئالۆز و چڵکن. فەرزانەکان خراپترین بەشی خەڵکان بوون و خەڵکیش لە دەستیان ڕایان دەکرد. بە گشتی خەڵک خەریکی ستایشتی بت بوون و هەموو شتێک بۆ خەڵک بت بوو و گەورەترین و بەرزترین بتەکان بتی زێڕ بوو کە بە سەر هەموو چت و هەموو جێگایەکدا سێوەری خستبوو. ئاژی* زێڕ کۆکردنەوە و ڕاو و ڕووتکردن و ڕفاندنی بەرهەم و سوودەکان جێگری هەموو شتێک ببوو و دڵی خەڵکان لەم ڕێگەوە وەک شەوەزەنگ تاریک و ڕەوانیان چەوت و گومڕێ. هەموو چتێک کەم و ناوێزە بوو و هەمووش بە پلە و بە پەرۆشی پەیداکردنی شتی دەگمەن و نایافت. هەژاران و نەداران و ڕەشوڕووتان گرفتاری دەرد و ڕەنج ببوون و دڵی سوودپەرست و خوێنمژ و سەرمایەدار و ڕاوچیانی پیت و بەهرەی کۆمەڵ تێر نەدەبوو. ڕاستی و دروستی لە ناو داد و ستەددا* کۆکرایبوو و کاڵاش* کەموکووڕ.

ژنان ئەرکی کەیبانووی و دایکی و ماڵدارییان بە جێ هێشتبوو و سەریان کردبووە کاری ناحەز و نازەریف و ناپەسەند و سووک. خۆشەویستی و ئەڤین لە دڵەکان ڕۆیشتبوو و لە جێگایدا تووڕەیی و توند و تیژی نیشتبوو. گێلی، دانایی دەرپەڕاندبوو و تاریکیش ڕۆشنایی و هەروەها بێ ئاوەزیش فەرزانەیی. گەل ئالۆز و نائارام بوون هەر شتێک بە ئاسانی دەیتوانی هەراسانیان بکات. داد و بەخشش و پەیمان و ڕادی سست ببوو و ڕاستیش کەم و کەمتر ببوو. جەشن و شادی و خۆشی فەرامۆش کرابوو، بە پێچەوانەش خەم و خەفەت و شین و زاری وەک شەوە خۆی بە سەر دڵەکان دابوو. داد و دادڕەسی سست و لەرزۆک، بێداد و ستەمیش پتەو و پایەدار بوو. لە کارەکاندا نادروست و ناڕەوایانە فەرمان دەدریا، بەرتیلیش شتێکی باوی لێ هاتبوو. خۆبەزلزانی و خۆپەرستی و من من گوتن لەش و دەروونی ژەهراوی کردبوو و دڵەکانیشی پڕ لە قین و قار کردبوو. کرداری ناشایست و گوناهی مەزن ئاسایی ببوو، شەرم و شکۆفکردن لە کاری خراپە نەمابوو. درۆ و دەلەسە و خۆڵتەکاری* و زمانلووسی و ستایشی ناڕەوا بۆ وەرگرتنی پایەبەرزی و مەزناهی و دەبدەبەیی، هەڵوێست و زمانی خەڵکانی چەپەڵ کردبوو. هەراس و نیگەرانی بە سەر لەش و گیانی هەمووواندا زاڵ ببوو. مرۆڤی پاک کەساس و کەنەفت و کڵۆڵ بوو، ناپاکیش بەڕێز و خۆشەویست بەشکۆ و پلەمەند ببوو. میران

ستەمکار و دەوڵەمەندان خوێنمژ و چاوچنۆک، فەرزانەکان بەرچاوتەنگ، هەژارانی تەنگدەستیش درۆزن، پیران نابەکار و بێکەڵک، کچان سووک و بێ ئاوەز، کوڕانیش بێشەرم و شکۆف بوون. خەڵک ڕووی لە دانش نەدەکرد و زانایان کەم و دانشیش پێشل کرابوو. کشتوکاڵ و کار ڕوو لە کزی بوو و جوتیارانیش کێڵگەکانیان بەجێ هێشتبوو و زەوی و زاریش وێرانە.

زەردەشت هەروەها بە ناو شاردا دەسووڕایەوە و گلە و گازنجی ڕەوانی جیهانی دەبیست و کرداری ناحەز و ناشیرینی خەڵکانی دەبینی. جادووگەران و خراپەکارانی ناپاک و تاوانبار کە فەڕ و شکۆی زەردەشتیان دیبوو و دەیانزانی کە بە پەرەگرتنی بیر و رامانی زەردەشت، ژیانی پیس و ناپاکیان کۆتایی پێدێت، بۆیە هاتنە سەر ئەو بیرە کە دەرفەتێک پەیدا بکەن و لە ناوی ببەن. سەرۆکی جادووگەران هەڕەشەی لە زەردەشت کرد و گوتی: "هۆرەکانت شاراوە ڕاگرە و بۆ کەسی مەخوێنەوە ئەگینا ئاگری تێ بەردەدەین و بشزانە هۆرەکانت کاریگەریەکی نییە لە سەر جادووەکانی ئێمە."

کاتێک زەردەشتی پاک ئەم هەڕەشانەی لەو ناژیری بێ ئاوەزانە دەبیست بە بزەی لێوەوە پێی دەگوتن: "بێنە پێش با جوان گوێتان لێ بێت." زەردەشت بە بانگێکی بەرز و ئاوازێکی پڕخرۆش سروودی بۆ دەخوێندنەوە جادووگەرانیش کاتێک گوفتاری زەردەشتیان دەبیست لەرز دەکەوتە لەش و گیانیان و لە ترسان هەڵدەهاتن و دوور دەکەوتنەوە. زەردەشت لە ناو بیری گوتە و هەڕەشەی جادووگەران و دوایین گوتەی ڕەوانی جیهان بوو 'ئایا ڕزگارکەرێک نایەت کە گەلان یارمەتی بدات و..' کە ئاوازێکی خۆشی لە جیهانی مینوو و لە کانگای دڵیەوە هەستا":

ئینجا،
کردگاری جیهان (ئەهۆرا مەزدا) لە ڕاستی پرسیی:
ڕابەری تۆ لە جیهاندا کێیە،
تا ئێمە ببینە یاوەر و پشتیوانی و
توانای ئاوەدانکردنەوەی جیهانی پێ ببەخشین؟
دەخوازی چ کەسێک سەرداری جیهان بێت،
تا ڕک و ئازاری چەواشەکاران تێک بشکێنێت؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 2

زەردەشت ئاوازەکەی بیست و ئاخفتنەکەی بۆ ئاشنا بوو. وتووێژی ئەهۆرا مەزدا، گەوهەری هەستی* لەتەک ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا نیگابانی راستی و هەنجاری بوون بوو. مەزدا ئەهۆرا لە ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا دەیویست کە تا ڕابەر و سەردارێک بناسێنێت کە بەرسڤی گلەیی و خرۆشی ڕەوانی جیهانی بدات و بۆ یارمەتی ئەو بچێت و زۆر و ستەم و کین و ئازاری نەزانەکان، تێک بشکێنێت. زەردەشت لە بارەی ئەم گفتوگۆ قووڵە بیری دەکردەوە کە لە بەرزایی تەپۆڵکێک، پەیکەرێک کە سەرتاپای تیشک دایگرتبوو مەشخەڵ بەدەست هات بۆ دیداری، پەیکەرەکە بە ئارامی بەرەوەڕووی زەردەشت هاتە بەرەو، زەردەشتیش پەیکەرە تیشکدارەکەی ناسی. ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا، پەیکەری هەنجاری هەستی و هەنجاری ڕەوان بوو کە لە جیهانی مینوو دیبووی و لەتەکیدا گفتوگۆی کردبوو. ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا بە زەردەشتی فەرموو: "هاواری خرۆش و گازندەیی ڕەوانی جیهانی بیست و لە پەیڤینی مەزدا ئەهۆراش لەگەڵ منیش تێگەیشتی. من گلەیی و پرسیارەکانی ڕەوانی جیهان کە لە بارەی دەرد و ڕەنجەکانی خۆی و کۆمەڵان بوو، بیستم و لە پرسیاری تۆش لە بارەی چۆنیەتی و چارەی دەرمانی ئەم دەردانە تێگەیشتم و ئێستا لە بەرسڤدا دەڵێم، دەرمان هەمانە کە لە جیهانی مینوو بیستت. هەمووی ئەم شپرزی و شێواوی و دەرد و ئاڵۆزاوی و ستەم و ناڕاستییانە کە لە ژیانی گەلاندا دەبینرێت،

چاوکانیەکەی لەوێوەیە کە گەل پایە و هەنجاری بوون، واتە ڕاستی پێشێل دەکات و بە خاپاندن و ناڕاستی کە مایە و سەرچاوەی هەموو خراپییەکانە، ڕوو دەکات و ئەمە هۆی هەموو ئەم خرۆش و گازندەی ڕەوانی جیهانەیە. هەروەها کە بیستت ئەهۆرا مەزدا لە من، کە نیگابانی ڕاستیم، دەیەوێت کە ڕابەر و سەردارێک بۆ جیهان دەستنیشان بکەم، تا توندی و ئازاری بێ ئاوەزەکان تێک بشکێنێت و ڕەنج و ستەم لە زیندەگانی و ژیانی گەلان هەڵماڵێت. ئێستا لە دوای ئەم قسانە کە لە جیهانی مینوودا لە زمانی من بیستت، دەخوازم زۆرتر لە ڕاز و و نهێنیی ڕاستی و تەکووزی هەستی ئاگادارت بکەم، تا بزانی بۆچی ئەهۆرا مەزدا بۆ بەدیهێنانی خۆشی و شادمانی و پاک کرنەوەی دەرد و ستەم لە ژیانیان و پەیداکردنی ڕێبەر و سەردارێک کە توانای ئەم کارەی ببێت لە منی دەوێت. ئێستا بە وردی گوێم بۆ بگرە:

هەستی بە واتەی گشتی، لە گەشەکردن و باڵاکێشان و نەوێستان و گەڕیاندایە. گەوهەری هەستی لە ناو ئەم واتانە، جاویدانییە و هەمیشەش لە چەشنێک بە چەشنێکی دیکە دەگۆڕێت. بە سەر ئەم گەشەکردن و باڵاکردن و گەیین و تێپەڕیین و کەم و زۆربوون و زایین و مردنی دیاردەکانی ئافەرینش، یاسایەکی تەکووز و جاویدان و نەپساو فەرمان دەدات. ئەوەش یاسای ڕاستی، کە هەنجاری هەستییە. ڕاستییە کە دروست دەکات و دەیزایەنێت و دەشیمرێنێت، دەیکاتەوە و دەیبەستێت، پەوەردەی دەکات و دەیژاکێنێت، دروستی دەکات و دەیشکێنێت، دەیهێنێت و دەشیبات، دەی ئاخنێت* و بڵاویشی دەکات، ڕاستی فەرمانڕەوای بوونە و ئەوە کە بوون بە هەموو پێواژۆکان و چەشنەکانی ئاڵوگۆڕی چۆنیەتیەکان و وەرچەرخان و گۆڕانکاریەکانی لە ژێر فەرماندایە. ژیانی گەلان لە ژێر بەربستی ڕاستیدایە و ئەمە ڕاستییە کە شێوە و چەشنەکانی جۆراجۆر بە ژیان دەبەخشێت. بەڵام ئەم پرسیارە دێتە ئاراوە، گەلۆ لە ژیانی خەڵکانی ئەم باژێرە کە تۆ بینیت، ستەم و بێداد، تاڵان و چەپاو، توندی و دەستدێژی، گرژی و قاروقین، کوشتن و ڕفاندن، قاچاندن و بە بەندکێشان، لەتەک ڕێکی و سازیی و پوختی و پاکی، ڕاستی دەگونجێت، یاکوو ناڕێکی و ناسازی و شاشی لەتەکیدایە؟

بەرسڤی ئەم پرسە ڕوونە. ئەگەر ڕاستی سازکەرە، ئەگەر ڕاستی بوونە، ئەگەر ڕاستی هەنجارە، ئەگەر لە هەستیدا هیچ شتێک ناهەنجار و ناتەکووز و بێکەمایەسی و ناساز نییە و هەرچی هەیە هەنجار و ڕێکوپێکی و پوختییە، ئەگەر ڕاستی نابووتکەر و تێکدەری هەموو ناڕێکی و ناپوختیەکانە، کە وابوو هەر چەشنێک ناسازگاری لە ژیانی گەلان، وەک ستەم و کوشتن و گرژی و قین و قار و ئازار و دەستدێژی و تاڵان و خراپەکاری، ناسازگار و ناڕێکە لەتەک هەنجاری ڕاستی و دەبێت لەناو بچێت. باشە ئەم کارە چۆن دەکرێت؟ لە گەڕیان و گەشەکردن کە فەرمانڕەوایە بە سەر ژیانی کۆمەڵاندا، ئەو گەڕیان و گەشەکردنەی کە هزر و رامانی مرۆڤ پەروەردە دەکات بۆ لەناوبردنی ڕێڕەوە* کۆنەکانی کۆمەڵگا، کە بوونیان بە سەر چووە، هەڵیاندەتەکێنێت و ڕێڕەوی نوێی دروستکەر، جێگیریان دەکات." ئەمێشەسپێنت ئاشاوهێشتا پاشان ڕووی کردە زەردەشت و گوتی: "ئیسە زانیت کە بۆچی ئەهۆرا مەزدا، کە ترۆپکی خێرەتی بەرز و گشتی بوونە و پەیکەری تیشک و ڕەوانی ڕاستییە، لە کاتی ناڵە و گازندەی ڕەوانی جیهان لە ستەم و بێدادی، ڕووی کردە من ویستی ڕابەرێک بناسێنم کە بتوانێت ستەم و بێدادی بێدادگەران تێک بشکێنێت و جیهان ئاوەدان بکات و ڕاستی پەرە پێ بدات؟"

ئیسە بە تۆ دەڵێم: "ئەو ڕابەرە کە بتوانێت بۆ ئەم کارە مەزنە هەستێت، کەسێکە کە گەڕیین و گۆڕانی زەمان هەست پێ بکات و تێ بگات و بە رامانی پەروەردەکراو و خێرەتی زۆڵاڵ، پەیامی سەردەم و چارەساز وەربگرێت و بە کۆمەڵانی ڕابگەیەنێت. سەبارەت بە پرسیاری ئەهۆرا مەزدا و ناساندنی ڕابەر و سەرۆکێک بۆ کۆتایی پێهێنانی ئازار و ڕەنجی گەلان، دەڵێم ئەو کەسە من نیم، ئەو کەسە وەهمەنە، رامانی پاکە کە توانای وەڵامی ئەم پرسیارەی هەیە. لەم ڕووەوەیە کە لە بەرسڤی ئەهۆرا مەزدا کە دەیەوێت سەردار و ڕابەرێک بۆ ئامۆژگاری و ڕێنوێنی کۆمەڵان بناسێنم، دەبێژم:

ڕاستی بەرسڤی دایەوە و گوتی:
کەسێکی ئاوا ناناسم،
کە ئازار بە ڕووی جهانەوە نەهێڵێت و
یارمەتیدەری ڕندکاران بێت لە هەمبەری خراپەکاران.
بێگومان ئەو کەسە دەبێت،
لە ناو کۆمەڵگادا مێهرەبان و
لە هەموو کەسێک بە تواناتر بێت،
تا ئالیکاریی بکەین.
گاتا، هاتی 29، سرووودی 3

ئەمێشەسپێنتی ڕاستی، ئەمەی گوت و بەم جۆرە درێژەی بە قسەکانی دا:

بێگومان مەزدا ئەهۆرا،
لە هەموو کەسێک باشتر ئاگادارە،
کە پەیڕەوانی خودایانی درۆ (دێڤ پەرستان و بت پەرستان)،
لە ڕابردوو چییان کردووە و
لە ئایەندەشدا چی دەکەن،
تەنها مەزدا ئەهۆرا داوەرە،
کەوایە، هەر چی ئەو بیەوێت هەر بەدی دێت.
گاتا، هاتی 29، سرووودی 4

من و ڕەوانی ئافەرینشت،
بە ڕێز و دەستی بەرزکراوەوە،
ستایشتی ئەهۆرا دەکەین،
لە ئەو داواکارین
کە لە ئالی چەواشەکاران و نەیارانەوە
گەزەند بە پاکان و ڕابەرەکەیان نەگات.
گاتا، هاتی 29، سرووودی 5

ئەمێشەسپێنتی ڕاستی ئەم سروودانەی خوێند و بێدەنگ بوو. هەمدیسان سەر گردەکە ڕۆشن بوەوە و لە ناو ڕۆشنایەکەدا پەیکەرێ پەیدا بوو و ڕووی کردە زەردەشت. زەردەشت کە لە پەیکەرەکەی ڕوانی، زۆر بۆی ئاشنا بوو. پەیکەرەکە نزیکتر بووەوە و زەردەشت لە یەک ساتدا شەوەکەی بە یاد هاتەوە کە ئەمێشەسپێنت وەهمەن، رامانی پاک هات و ئەوی برد بۆ جیهانی مینوو.

پاشان،
مەزدا ئەهۆرا،
کە هۆنینەوە و هۆرەی ژیان،
لە دانایی ئەوە، گوتی:

ئایا تۆ سەردار و ڕابەرێکی پاک و شایستە ناناسی؟
مەگەر تۆ بۆ ئاگاداری و پاراستنی جیهان
هەڵبژاردەی پەروەردەگار نیت؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 6

مەزدا ئەهۆرا ترۆپکی زانایی هەستی، ئەم پرسیارەی کرد و ئەمێشەسپێنت وەهمەن، رامانی پاک لە وەڵامیدا فەرمووی: "ڕابەرێک کە لەم پێڤاژۆی زەمەندا دەبێ ڕاپەڕێت و فەرمانی ڕاستی بە کار ببەستێت، دەبێت پەیکەر و جەوهەری خواست و ویستی سازکەری سەردەمی خۆی بێت. لەتەک خراپی و ستەم بجەنگێت و بۆ نەوژەنی و سازکەری خەبات بکات. دڵێکی پاک و دوور لە درۆی بێت. پڕ لە مێهرەبانی و ڕاستی بۆ جیهانی هەبێت. بە هێز و توانای رامان و هۆشی خۆی، چەواشەکاری و بێداد لە ناو ببات و هەوڵ بۆ هاتنە سەر کاری چاکەکاران و دادگەران بدات. رامانی پڕتوانا و پڕبار و خوو و ڕەوشتیشی پایەدار و ڕاوەستاو بێت.
لەتەک خەڵکی چاک و دروستکردار پەیوەندیی نزیک و گەرمی هەبێت و پەیمانداریش بێت و لە پەیوەندیانە وەها هێز و توانایەکی بەدەست هێنابێت، کە ئەوەی بەرزتری لە هەمووان کردبێت. ئەگەر ڕابەرێکی ئاوا بە رامانی ڕۆشن و سازکەر و دڵی پاک و مێهرەبان و هاویار و هاودڵ لەگەڵ کۆمەڵ بەدی بێت، بێگومان هێزەکانی ئافراندن و ڕاستی و گەیین و گەڕیان و سازکەری، بۆ یارمەتی دێن و بە سەر نەیار و دوژمناندا زاڵی دەکەن. لەم هەل و مەرجەی زەماندا، ڕابەرێکی ئاوا، دەبێت بەدی بێت و بە دڵنیایی بەدیش دێت. ئەمە فەرمانی ڕاستی و هەنجار و یاسای گەیین و گەشەکردن و باڵاکردنە."
وەهمەن ئەمێشەسپێنت بەم چەشنەی گوت و ئینجا بە ڕوویەکی شادومانەوە ڕووی کردە ئاسمان:

تەنیا کەسێک کە من بیناسم و
گوێ لە ڕاهێنانی ئێمە بگرێت
زەردەشت ئەسپێتمانە،
تەنیا ئەوە کە دەیەوێت،
ڕاهێنانەکانی ئایینی ڕاستی و
سروودی ستایشتی مەزدا
بە کۆمەڵان ڕابگەیەنێت.
کە وابێت،
ئێمەش پەیڤی شیرین و دڵپەسەنی گوفتار،
هەر بۆ ئەو ڕەوا دەبینین.
گاتا، هاتی 29، سروودی 8

ئەم گوفتارە پیرۆزەی،
رامان دەخرۆشێنێت و شادی دەهێنێت
لە پەروەردەگارێکەوەیە،
کە خواستی لەتەک ڕاستیدا یەکسانە.
مەزدا ئەهۆرا،
پاکانی فێر کردووە،
بۆ ئاوەدانی و پێشکەوتنی جیهان.

ئەی رامانی پاک..!
کێیە ئە فریاڕەسەی کە لایەنگری تۆ بێت و
بە ڕاستی هاریکاری خەڵک بێت؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 7

ئەی مەزدا ئەهۆرا..!
لە ڕێگای ڕاستی و رامانی پاکدا،
هێز و توانایان پێ ببەخشە (زەردەشت و یارانی)
تا جیهانێکی پڕ لە ئاوەدانی و ئاسایش بەدی بێنن.
ئەی مەزدا..!
من (ڕەوانی ئافرینشت) ئەو بە بەرزترین ئافەریدەی تۆ دادەنێم.
گاتا، هاتی 29، سروودی 10

بەم چەشنە بویەری گەورەی مرۆڤایەتی و دیرۆک ڕوویدا.

ئەمێشەسپێنت وەهمەن پەیامی ئەهۆرا مەزدای گەیاند و زەردەشت بەم چەشنە بۆ ڕزگاری ڕەوانی جیهان لە دەرد و ڕەنج و زۆرداری و دڵڕەقی و ئازار و ستەم بۆ پەیامبەری هەڵبژێردرا. بەڵام ڕەوانی جیهان دوو دڵ بوو. ئایا بە ڕاستی زەردەشت لە خەباتی خۆی سەرکەوتوو دەبێت و ئایا کەسێک کە هێزی شان و ملی و هێزی چەکدار و لەشکەری نییە، دەتوانێت لەگەڵ سوپای زۆر و گەورەی نەیاران کە هەموو شوێن و جێگایەکیان لە ژێر چاودێری و دەستەڵاتدایە، بجەنگێت؟

ڕەوانی جیهان لە ئەندێشەی ڕووناک و پڕبار و خێرەتی گەورەی زەردەشت ئاگادار بوو. ڕەوانی جیهان زەردەشتی لە بەرزترین سنووری زانست و هۆش و دانابیدا دەدی، بەڵام دەشیزانی کە ژیانی گەلان بە بێ هێز و توانای ئەنبووژەنی* ناگۆڕدرێت. ڕەوانی جیهان بۆشی سەرسووڕهێنەر بوو کە تاکە کەسێک توانای ئەوەی هەبێت کە جەنگ لەتەک سوپای گەورەی ستەمەگەران و جادووگەران و ناپاکان بکات.

پاشان،
ڕەوانی جیهان دوبارە بانگی هەڵدا و گوتی:
ئایا دەبێت من پشتیوانی پیاوێکی بێتوانا
بپەژرێنم و گوێی بۆ ڕاگرم؟
بە ڕاستی ئارەزوومەندی سەردارێکی بەتوانا بووم.
کەی کەسێکی ئاوا،
بە دەستانی پڕتوانای خۆی،
یارمەتیی من دەدات؟
گاتا، هاتی 29، سروودی 9

ئەهۆرا مەزدا ترۆپکی خێرەتی هەستی، کاتێک دوودڵیی جیهانی بینی ئەوی لە توانامەندیەکانی زەردەشت دڵنیا و ئاگادار کرد. لە زمانی پاراو و شیوا و دڵپەسەن و گەرم و ڕاوەستاو، لە بەڵێن و گفتی، لە گوتاری هزربزوێنەر و پیرۆزی کە لە دەمی دەردێت وەک تیشکی ڕۆژ بۆ کۆمەڵ گەرمی و ڕووناکی دەبەخشێت و ئەوان بەرەو جیهانی پاکی و سەرفەرازی هاندەدات. لە ناو وتاری زەردەشتدا دەریایەک هەست و سۆز و پاڵپێوەنان و

هۆش و ژیری و ئاوەز و زانست هەبوو. کاتێک کە کۆمەڵ سرووده نەمر و جاویدانییەکانی زەردەشتیان دەبێست، دەکەوتنە ناو بیرکردنەوە و دڵ و گیانیان دەکەوتە فڕین و پەڕکێشان و رامان ئاوەزیان ڕێگای گەشەکردن و ڕۆشنایی دەگرتە بەر و بۆ ناسین و زانین و دەستخستن بەتواناتر دەبوون، و ئەمەش ئارمانج و هیوای زەردەشت بوو.

زەردەشت هەرگیز بڕوای خۆی بە زەبروزەنگ و توندی و زۆرەملی بە سەر مێشکی خەڵک نەدەسەپاند. کاری مەزنی زەردەشت تەنیا هاندان و گاڵدانی رامانەکان بوو و لەم ڕێگاوە بوو کە مەروم قسەی ئەویان دەبیست و خۆیان بیریان دەکردەوە و لێی دەکۆڵینەوە و هەوڵیاندەدا و خۆیان هەنگاویان بۆ ڕێگای ڕاستی و زانست و دانایی و وریابوونەوە دەنا. هەر ئەو وتارە پیرۆز و ئەندێشەبزوێنەرانەی زەردەشت بوو کە لە مەودایەکی کەمدا بزاڤ و گەشەکردنێکی دەریاوێنەی لە ناو کۆمەڵگادا بەدیهێنا و زەمینەسازی شۆرشی مەزنی مێژووی مرۆڤایەتیی لە میتسوپاتامیا چێ کرد، بزاڤێک بۆ لەناوبردنی بێداد و ستەم و نادانی و تاریکی و بەدیهێنانی داد و یەکسانی و دانایی و ڕووناکی.